

LODE

Lokale Open Data Economie

Draaiboek lokale besturen

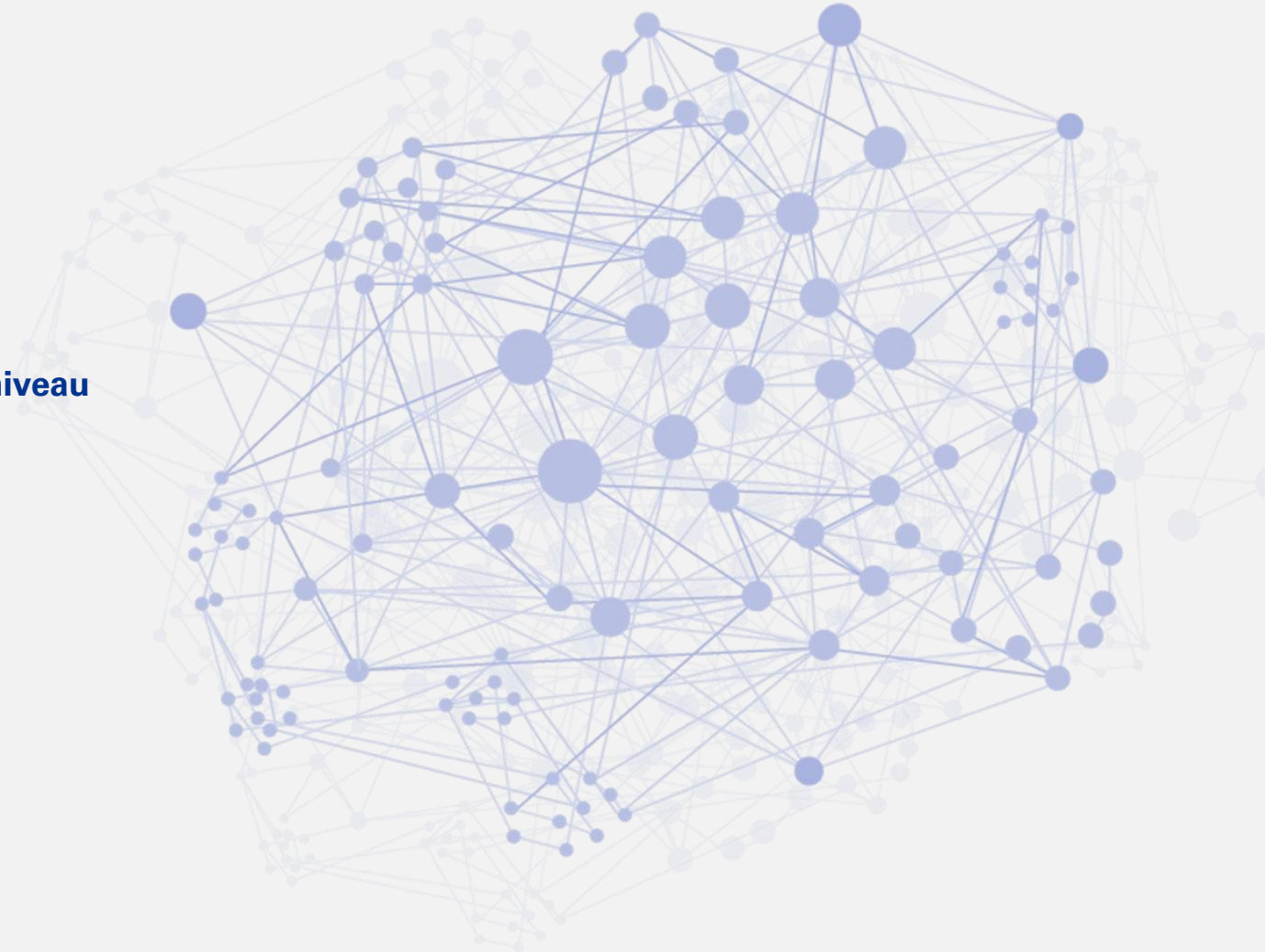
—

April 2024

Inhoudstafel

0	Context
1	Overzicht maturiteitsniveaus
2	Stappenplan & richtlijnen per maturiteitsniveau <i>2.1. Beginner</i> <i>2.2. Follower</i> <i>2.3. Fast tracker</i> <i>2.4. Trend setter</i>
3	Overzicht aanbevelingen <i>3.1. Aanbevelingen naargelang maturiteit</i> <i>3.2. Effort naargelang maturiteit</i>
4	Conclusie

CONTEXT | Traject Lokale Open Data Economie

Data wordt reeds geruime tijd beschouwd als **'het nieuwe goud'** of als **'de olie of brandstof van innovatie voor de Smart City van morgen'**. Ook Open Data werd in dit kader initieel bekeken als databron die veeleer weinig werk en kosten met zich zou meebrengen. Het publiceren van databronnen waarover een lokaal bestuur beschikt, blijft voor een gemiddeld lokaal bestuur echter een arbeidsintensief proces **zonder duidelijk rendement** of duidelijk inzicht in de **maatschappelijke waarde die vanuit deze Open Data gerealiseerd** wordt.

Om Open Data en haar toegevoegde waarde beter te begrijpen en om de inspanningen van een lokaal bestuur gericht te kunnen afstemmen op de finale eindgebruiker startten steden Brugge & Gent in 2022 het **onderzoeksproject LODE** (Lokale Open Data Economie), erop gericht om (1) meer zicht te krijgen op de **datanoden, -behoeften en -wensen** van potentiële hergebruikers, en (2) de **mogelijke baten en verwachte kosten** van Open Data in kaart te brengen. Finaal dienden de resultaten van het onderzoekproject een antwoord te kunnen bieden op de vraag: 'Hoe kan een stad of gemeente weten welke informatie nodig is om haar functie als lokaal bestuur zo goed als mogelijk te vervullen?'

Als resultaat van het project werd, in het voorjaar van 2024, een **rapport** opgeleverd waarin **diverse aanbevelingen** naar de steden Brugge & Gent werden gebundeld die een houvast kunnen betekenen in de verdere ontwikkeling van hun **(toekomstige) Open Data beleid**. Daarnaast spelen de aanbevelingen erop in om de algemene **Open Data maturiteit** in Vlaanderen te verhogen en zo het maximale potentieel van Open Data te realiseren. Zo speelt Open Data een belangrijke rol in samenwerkingsverbanden met de lokale helix, is Open Data een belangrijke databron in het kader van beleidsontwikkelingen en -beslissingen, vormt Open Data een belangrijke bouwsteen voor innovatieve toepassingen en applicaties, ... Het volledige Open Data rapport kan geraadpleegd worden via volgende [link](#).

CONTEXT | Doelstellingen van het Open Data draaiboek (1/2)

In huidig draaiboek worden de aanbevelingen die gemaakt worden in het Open Data rapport voor steden Brugge & Gent vertaald naar aanbevelingen op maat van **andere lokale besturen** in Vlaanderen. Concreet worden de aanbevelingen uitgeschreven in functie van het **maturiteitsniveau** betreffende het Open Data beleid van lokale besturen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar 4 niveaus van maturiteit: **(1) beginners, (2) followers, (3) fast trackers en (4) trends setters**. De karakteristieken van ieder maturiteitsniveau kunnen in volgend hoofdstuk teruggevonden worden, waarbij lokale besturen een evaluatie dienen te maken omtrent welk maturiteitsniveau ze willen nastreven om vervolgens naar de juiste aanbevelingen te kunnen navigeren. De **beoogde maturiteit** is uiteraard afhankelijk van het ambitieniveau en de organisatorische mogelijkheden die een lokaal bestuur tot haar beschikking heeft. Zo spreekt het voor zich dat een groot deel van de lokale besturen nooit het niveau van 'trend setter' moeten behalen of zelfs dienen na te streven.

Een goede startbasis om als lokaal bestuur van te vertrekken is om via de **'quick scan' zelfevaluatie** van Smart Flanders de eigen Open Data werking en maturiteit van uw lokaal bestuur in kaart te brengen, op basis waarvan uw lokaal bestuur kan reflecteren over het beoogde ambitieniveau. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat lokale besturen **niet noodzakelijk** tot slechts **één maturiteitsniveau** behoren, maar binnen verschillende Open Data domeinen een andere maturiteit kunnen hebben. Lokale besturen dienen zich bijgevolg niet te beperken tot de aanbevelingen die gemaakt worden voor één maturiteitsniveau, maar kunnen **aanbevelingen binnen verschillende maturiteitsniveaus** naar wens **'uitpikken'** en toepassing laten vinden in hun lokale Open Data beleid.

Eveneens is het belangrijk om aan te geven dat de Europese Commissie, via de **Open Data Directive**, begin 2023 een lijst van zogenaamde **'high-value datasets'** publiceerde en lidstaten verplicht deze datasets binnen een termijn van 16 maanden gratis ter beschikking te stellen voor hergebruik (vanaf juni 2024). Deze datasets kunnen immers een grote maatschappelijke, economische en ecologische meerwaarde teweeg brengen wanneer deze op grote schaal en gebiedsdekkend beschikbaar zijn. Voor de volledige opsomming van high-value datasets wordt verwezen naar de [website](#) van de Europese Commissie. Hiermee legt Europa ook verwachtingen op naar alle Vlaamse lokale besturen om **minimaal in te zetten op de publicatie van Open Data**, aangezien een deel van de high-value datasets door lokale overheden zullen moeten verzameld en gepubliceerd worden.

CONTEXT | Doelstellingen van het Open Data draaiboek (2/2)

Voor lokale besturen is het echter niet behapbaar om de gemaakte aanbevelingen voor hun Open Data beleid (en de publicatie van Open Data) te realiseren, zonder **Vlaanderen** die als **sturende kracht** van het Open Data verhaal de nodige **ondersteuning en begeleiding** biedt. In het Open Data rapport worden dan ook **een aantal belangrijke aanbevelingen naar Vlaanderen gemaakt**, in parallel met de aanbevelingen voor de lokale besturen, die als hefboom fungeren opdat lokale besturen de aanbevelingen op lokaal niveau kunnen waarmaken. Een voorbeeld van een belangrijke aanbeveling die naar Vlaanderen wordt gemaakt, is om een **heldere doorvertaling** te maken van de **Europese richtlijnen betreffende de high-value datasets** naar het lokale niveau en duidelijk aan te geven wat de verwachtingen zijn die lokale besturen dienen in te vullen (lees: en voor welke high-value datasets de verantwoordelijkheid tot publicatie bij lokale besturen ligt). Op de volgende pagina wordt een beknopt **overzicht** weergegeven van de aanbevelingen die naar Vlaanderen worden gemaakt in het Open Data rapport. Invulling van de aanbevelingen door Vlaanderen vormt een cruciale voorwaarde opdat lokale besturen de 'verplichtingen' vanuit Europa kunnen nakomen en de Open Data maturiteit in Vlaanderen naar een hoger niveau kunnen tillen.

Ten slotte is het interessant om aan te geven dat de **aanbevelingen** die in huidig draaiboek worden gemaakt **strategisch van aard** zijn. De aanbevelingen zijn bedoeld om lokale besturen te **inspireren** en hen te ondersteunen in de **ontwikkeling** van hun Open Data beleid of in het **verfijnen** van hun bestaande Open Data beleid. Voor de praktische invulling van deze richtlijnen wordt verwezen naar bestaand opleidingsmateriaal (zoals bijvoorbeeld het [handboek voor Open Data](#) beschikbaar gesteld door Smart Flanders).

1. Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

1. Waarbij Open Data wordt ingebed in de **ruimere datastrategie**

- ✓ Inclusief een sterke stakeholder betrokkenheid voor de opmaak
- ✓ Inclusief de definiëring van prioritaire datasets naar de lokale besturen toe
- ✓ Inclusief de organisatie van workshops/infosessies om het kader uit te dragen

2. Waarbij **structurele financiering** wordt voorzien vanuit Vlaanderen

- ✓ Inclusief het blijvend investeren in de nodige technologische infrastructuur
- ✓ Inclusief het stimuleren van innovatie vanuit Open Data
- ✓ Inclusief het blijvend investeren in lokale kennis & capaciteitsopbouw
- ✓ Inclusief het voorzien van financiering om data kwaliteitsvol te publiceren

3. Waarbij duidelijk wordt gecommuniceerd omtrent de **voordelen & meerwaarde** van Open Data

4. Waarbij een systematisch **monitorings- en evaluatieproces** wordt ingebed om voortgang op te volgen

2. Uitwerken van een governance-model met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

5. Waarbij rollen op **Vlaams en (boven)lokaal niveau**, alsook voor het **ecosysteem** worden uitgetekend

- ✓ Inclusief een uniform gebruik van definities, die duidelijke weergeven op operationeel niveau welke verwachtingen voor iedere rol van toepassing zijn
- ✓ Inclusief een heldere omschrijving van de bestaande wisselwerking tussen de verschillende bestuursniveaus

3. Nastreven van maximale interoperabiliteit door kaders voor standaarden en kwaliteit te scheppen

6. Waarbij wordt ingezet op de **facilitatie** van **Linked Open Data (LOD)**

- ✓ Inclusief het voorzien van richtlijnen wanneer dient ingezet te worden op LOD
- ✓ Inclusief het verstrekken van info omtrent hoe LOD kan gerealiseerd worden
- ✓ Inclusief het bieden van ondersteuning via beleidsmaatregelen & tools

7. Waarbij een **eenduidig, uniform kwaliteitskader** wordt geschept, gevoed vanuit de bestaande richtlijnen van diverse modellen/charters

8. Waarbij een overzicht van **te volgen standaarden** wordt gegeven, met een focus op de implementatie van **marktstandaarden**

4. Inzetten op kennis & capaciteitsopbouw i.f.v. het vormgeven en realiseren van het Open Data beleid

9. Waarbij **best practices** voor de organisationele blueprint van een (Open) Data beleid worden gecentraliseerd

10. Waarbij **technische ondersteuning** wordt geboden vanuit Vlaanderen en haar expertorganisaties

11. Waarbij een methodiek wordt ontwikkeld om **hiaten** in datasets te onderzoeken, om gebiedsdekkende data finaal na te streven

12. Waarbij **kennisuitwisseling en samenwerking** tussen lokale besturen wordt gefaciliteerd i.f.v. kruisbestuiving

13. Waarbij incentives en richtlijnen voor de **vuurtoren- en regiowerking** wordt voorzien, opdat zij hun rol optimaal kunnen invullen

CONTEXT | Leeswijzer van het Open Data draaiboek

In wat volgt wordt er een beknopt **overzicht** gegeven van de **verschillende hoofdstukken** die het draaiboek opmaken, alsook een beschrijving van welke content de lezer in ieder hoofdstuk mag verwachten.

1

Overzicht maturiteitsniveaus

Dit hoofdstuk voorziet een overzicht van de verschillende **maturiteits- en ambitieniveaus van Open Data**. Lokale besturen kunnen de beschrijving van deze maturiteitsniveaus aanwenden om hun eigen beoogde ambitieniveau te bepalen.

2

Stappenplan & richtlijnen per maturiteitsniveau

Vervolgens worden binnen het tweede hoofdstuk concrete **richtlijnen** gegeven **per beoogd maturiteitsniveau**, die een roadmap of stappenplan bieden voor de lokale besturen omtrent hoe naar dit beoogde ambitieniveau toegegroeid kan worden. Belangrijk om hierbij aan te geven is dat de aanbevelingen een **cumulatief karakter** hebben: alle aanbevelingen die voor lokale besturen als 'beginner' worden gemaakt, gelden ook voor de hogere maturiteitsniveaus. Indien een lokaal bestuur zich bijvoorbeeld als 'trend setter' wil profileren, dient deze zowel de aanbevelingen gemaakt voor 'beginner', 'follower' als 'fast tracker' trachten te implementeren.

3

Overzicht aanbevelingen

Na het doorlopen van de aanbevelingen per maturiteitsniveau, wordt eveneens een **overkoepelend overzicht van de aanbevelingen** voorzien, waarin alle aanbevelingen worden gemapt op een **tijdslijn** ten opzichte van de verschillende maturiteitsniveaus. Op deze manier wordt een duidelijk overzicht gegeven van welke richtlijnen op welk niveau van toepassing zijn. Binnen hoofdstuk drie wordt vervolgens ook een overzicht weergegeven van de inspanningen die per aanbeveling dienen te gebeuren, eveneens uitgesplitst naar de verschillende maturiteitsniveaus. Zoals eerder werd aangegeven vallen lokale besturen **niet** noodzakelijk onder **één maturiteitsniveau**, en kunnen ze aanbevelingen vanuit verschillende maturiteitsniveaus naar wens 'uitpikken' en nastreven.

4

Conclusie

Ten slotte worden in het laatste hoofdstuk een aantal **concluderende beschouwingen** opgenomen als 'rode draad' naar de lokale besturen toe. Binnen dit hoofdstuk worden een aantal kernboodschappen gecommuniceerd die de lokale besturen als **key-takeaways** van het draaiboek kunnen meenemen.

Overzicht | Maturiteitsniveaus

Beginner

- Basis **Open Data strategie**, met focus op nastreven van **wettelijk minimum**
- Er wordt **geen dialoog** opgezet met potentiële hergebruikers van Open Data
→ Focus op **publicatie** van verplichte datasets, veeleer dan captatie feedback
- Minimale inzet op **standaarden**, door opname van **Open Data clauses** in bestekken
- Beperkte **interne kennisdeling** binnen de organisatie
→ Focus op opname van **Open Data clauses** in bestekken, algemene **basisvaardigheden** medewerkers
- Weinig actie om **datapublicatie van hogere kwaliteit** mogelijk te maken
→ Geen of (zeer) beperkte toepassing van het **Open Data Charter (ODC)**

Follower

- Meer omvangrijke versie/uitvoering van een (basis) **Open Data strategie**
- **Zeer beperkte mate** van **dialoog** met potentiële hergebruikers van Open Data
→ **Data stewards** en **datawerkgroep** binnen de organisatie
- Toepassing van **standaarden** voor **prioritaire datasets**, naar best effort vanuit het lokaal bestuur
- **(Beperkte mate) interne & externe kennisdeling** van Open Data
→ **Opleidingsnoden** data stewards, expertise via **raamovereenkomsten**, delen **succesverhalen**
- **Enkele activiteiten** om **publicatie** te stimuleren van **hoogwaardige data**
→ Toepassing van het ODC voor **high value datasets**, naar best effort

Fast tracker

- Volledig uitgewerkte **Open Data strategie**, beleidsnota of visietekst
- Structurele **dialoog** met potentiële hergebruikers van Open Data
→ Zowel binnen de **organisatie** als met het **ecosysteem**
- Toepassing van **DCAT-AP standaard** voor **prioritaire datasets**, alsook waar mogelijk voor overige datasets
- **Interne & externe kennisdeling** van Open Data
→ Actieve approach voor **knowledge management**, organisatie **hackatons**, organisatie **data events**
- Activiteiten om de **publicatie** van **gegevens te stimuleren**
→ **Strategische aanpak** gericht op het verhogen van de **datakwaliteit**

Trend setter

- Volledig uitgewerkte **Open Data strategie**, beleidsnota of visietekst
- Structurele **dialoog** met potentiële hergebruikers van Open Data
→ Evenals afstemming en interactie met de **onderzoekswereld**
- Toepassing van de **meest gebruikte standaarden** gebruikelijk binnen het domein van de high-value dataset
- **Interne & externe kennisdeling** van Open Data
→ Kennisdeling vanuit rol als **vuurtoren** (technische & juridische ondersteuning, opleiding, ...)
- **Zeer hoog kwaliteitsniveau** voor wat betreft Open Data
→ Wordt **blijvend** op ingezet
→ Centrale rol voor het **ODC**

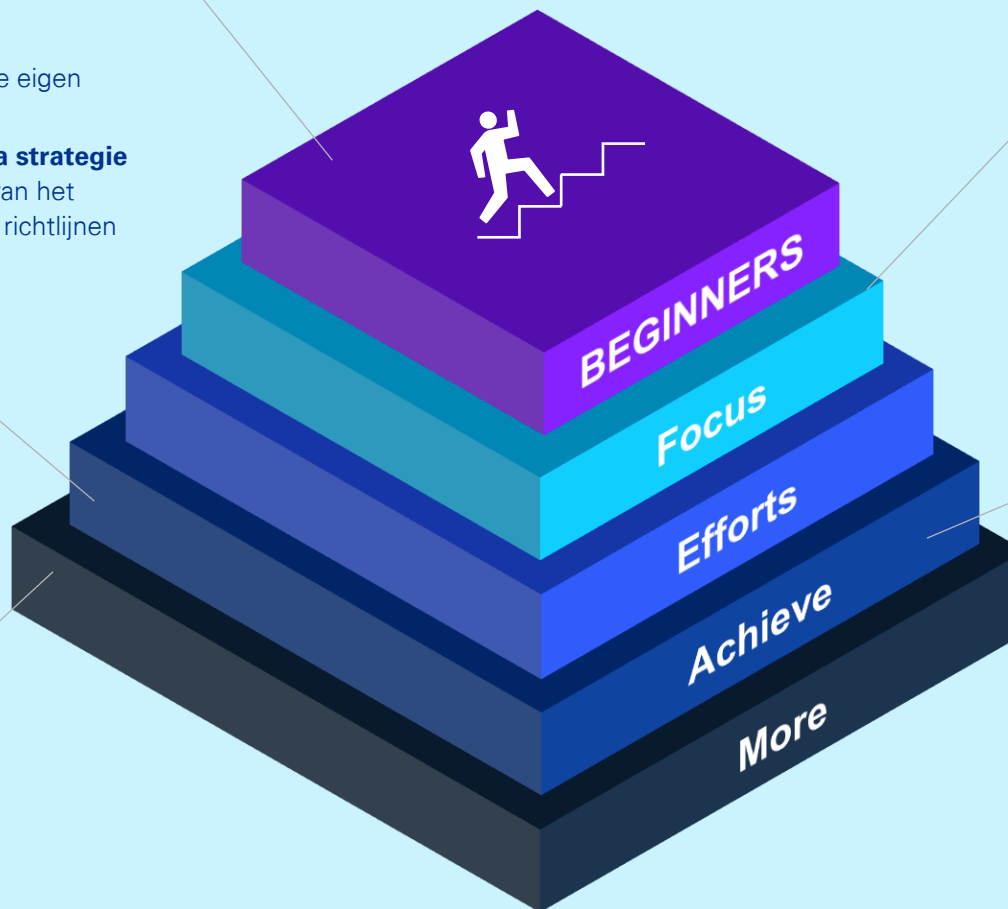
Richtlijnen per maturiteitsniveau | Beginner

Beginner

STRATEGISCH KADER

- Breng de **huidige situatie** van de eigen Open Datawerking in kaart
- Ontwikkel een **lokale Open Data strategie** binnen de ruimere datawerking van het lokaal bestuur o.b.v. bovenlokale richtlijnen

STRUCTUREEL BUDGET

- Maak **structureel** budget beschikbaar voor het aanbieden van **high-value datasets**

ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

- Definieer de nodige rollen als aanbieder van **high-value datasets**
→ Data-eigenaar

INTERNE KENNISOPBOUW

- Veranker het **data(management)beleid** i.f.v. interne kennisopbouw
→ Open data in bestekken

HOMOGENISEREN & STANDAARDISEREN

- Neem **clausules** rond Open Data op in bestekken

Beginner

Beginner | Open Data richtlijnen

Inleiding

Voor de lokale besturen die zich als **'beginner'** profileren binnen het Open Data verhaal en zich aan het **begin** van de **curve** bevinden voor wat betreft de algemene datamaturiteit, is het weinig realistisch om op Open Data in al haar aspecten in te zetten. Voor beginnende lokale besturen wordt dan ook aanbevolen om **'naar best effort'** in te zetten op de **wettelijke verplichtingen** rond Open Data (lees: wettelijke minimum). Deze wettelijke verplichtingen betreffen de publicatie van de zogenaamde **'high-value datasets'** die door Vlaanderen (vanuit Europa) worden voorgeschreven.

De high-value datasets omvatten een lijst van datasets die door de Europese Commissie begin 2023 werd gepubliceerd en lokale overheden verplicht deze binnen een termijn van **16 maanden gratis** ter beschikking te stellen voor **hergebruik**. Overheden dienen hier op in te zetten omdat de datasets een belangrijke toegevoegde waarde realiseren binnen de maatschappij, milieu en economie wanneer een voldoende schaalgrootte van de data wordt bereikt. De verordening valt onder de **Open Data Directive** en omvat momenteel 6 categorieën van high-value datasets, namelijk: **geospatiale, aardobservatie en milieu, meteorologische, statistische, bedrijfs- en mobiliteitsgegevens**. Voor de volledige opsomming van high-value datasets wordt verwezen naar de [website](#) van de Europese Commissie.

In wat volgt, worden aanbevelingen gedaan aan de lokale besturen die in de startblokken van het Open Data verhaal staan, en wordt aangegeven hoe lokale besturen vanuit een **minimale effort** reeds **concrete resultaten** betreffende Open Data kunnen realiseren en stapsgewijs kunnen inzetten op de **minimale vereisten** die worden voorgeschreven. Gegeven vaak slechts in beperkte mate middelen en expertise voor Open Data aanwezig zijn, is het belangrijk dat lokale besturen hierin ondersteund worden door **Vlaanderen**, maar ook op lokaal niveau op additionele begeleiding kunnen rekenen vanuit de **regiowerking** of via nabijgelegen **centrumsteden** die de rol opnemen van vuurtoren (zie verder).

1. STRATEGISCH KADER | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (1/2)

1.1 Het opzetten van een **lange termijn strategisch kader** voor Open Data is van cruciaal belang voor alle Vlaamse lokale besturen. Een strategisch kader is nodig om de visie uit te tekenen om **stapsgewijs** te kunnen voldoen aan de **minimale verplichtingen** die vanuit Vlaanderen (vanuit Europa) worden voorgeschreven betreffende Open Data, die voor minder mature lokale besturen voornamelijk focust op 'zo goed mogelijk' invulling geven aan de publicatie van de **high-value datasets** (cfr. zoals hierboven omschreven).

Beginner

Beginner | Open Data richtlijnen

1. STRATEGISCH KADER | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (2/2)

1.2 Dit strategisch kader mag geen op zichzelf staand gegeven zijn, maar moet integraal onderdeel uitmaken van de **bredere datastrategie** van de steden en gemeenten, waarbij Open Data ondersteunend werkt om de doelstellingen van de bredere datastrategie te realiseren.

1.3 **Stap 1:** Zoals ook aangegeven in de inleiding van dit draaiboek, worden alle lokale besturen aanbevolen te starten met het in kaart brengen van hun eigen **Open Data werking en maturiteit**. Deze analyse kan gerealiseerd worden via de '[quick scan](#)' zelfevaluatie van Smart Flanders¹. Lokale besturen dienen een helder beeld te krijgen van wat er reeds aanwezig is binnen de organisatie, en wie verantwoordelijk is voor welke data.

1.4 **Stap 2:** Vervolgens dienen lokale besturen een **lokale Open Data strategie** te ontwikkelen op basis van de **bovenlokale richtlijnen** die gelden (vanuit Vlaanderen en Europa). Binnen de lokale strategie dient minimaal gefocust te worden op de publicatie van de **high-value datasets** die door Europa worden voorgelegd. Zoals in de inleiding omschreven werd deze verordening begin 2023 gepubliceerd onder de Open Data Directive, waarin momenteel 6 categorieën van high-value datasets zijn opgenomen: geospatiale, aardobservatie en milieu, meteorologische, statistische, bedrijfs- en mobiliteitsgegevens. De verordening schrijft daarbij voor dat, wanneer overheden over de betreffende data beschikken, deze verplicht openbaar dienen gemaakt te worden. Voor meer informatie omtrent welke datasets de high-value datasets omvatten, wordt verwezen naar de [website](#) van de Europese Commissie.

Belangrijk hierbij is dat lokale besturen voor de uitwerking van hun lokale Open Data strategie **ondersteuning** ontvangen, gegeven dat ze initieel meestal geen dedicated middelen, personeel of kennis hiervoor beschikbaar hebben. Deze ondersteuning dient primair vanuit Vlaanderen gefaciliteerd te worden, maar kan daarnaast ook op een lager niveau voorzien worden, bijvoorbeeld **vanuit de regiowerking** of vanuit een nabijgelegen **centrumstad**, waarbij deze een trekkende en (gerichte) **adviserende rol** kunnen opnemen richting de lokale besturen.

Daarnaast zou ondersteuning ook voorzien kunnen worden door Open Data op te nemen binnen de **audits** die momenteel door Vlaanderen worden uitgevoerd, waarbij fysieke bezoeken vanuit Vlaanderen worden ingepland en **basis stappenplannen** worden gedefinieerd voor een lokale Open Data strategie, die vervolgens toegepast en vertaald kunnen worden naar de context van het lokale bestuur in kwestie.

¹ Bron: Open Data beleid, Smart Flanders.

Beginner

Beginner | Open Data richtlijnen

2. ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN | Uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

2.1 Het opzetten van een **governance-model** met duidelijk toegewezen rollen en verantwoordelijkheden binnen het lokaal bestuur is essentieel voor het effectieve beheer van Open Data. Voor minder mature lokale besturen focust dit model zich voornamelijk op de **interne governance** van het lokaal bestuur, en in mindere mate op de interactie met het lokale ecosysteem en Vlaanderen.

2.2 De verdeling van **taken, rollen en verantwoordelijkheden** binnen het lokaal bestuur dient als integraal onderdeel opgenomen te worden in het lokale strategisch kader voor Open Data. Een duidelijke rollenverdeling dient er enerzijds voor te zorgen dat er **minder vrijblijvendheid** heerst rond Open Data binnen de werking van het lokaal bestuur, maar anderzijds ook dat Open Data **niet** vanuit een **silo** werkt (i.e. waarbij Open Data zich binnen de werking van één dienst isoleert en er geen samenwerking is met andere diensten) en integraal onderdeel uitmaakt van de bredere datawerking van het lokaal bestuur.

2.3 **Stap 3**: Concreet dient voor minder mature lokale besturen een **interne governance** opgezet te worden die het voor lokale besturen mogelijk maakt om als **data-eigenaar** op te treden naar de buitenwereld toe. Alle lokale besturen zijn immers verantwoordelijk om naar best vermogen high-value datasets periodiek aan te bieden. Dit kan zowel door publicatie op hun eigen lokale data portaal of door aansluiting te vinden op het data portaal van één van de centrumsteden. Om de nodige **technische skills** hiervoor in-house te krijgen, en gegeven dat veel lokale besturen niet de middelen hebben om een dedicated datamanager aan te werven, kan bekeken worden om **personeel te poolen** binnen de regiowerking en deze profielen bijgevolg **te 'delen'** tussen de lokale besturen.

3. STRUCTUREEL BUDGET | Structureel beschikbaar maken van budget voor het aanbieden van prioritaire datasets (1/2)

3.1 Om de publicatie van de high-value datasets te faciliteren, is het belangrijk dat lokale besturen **structureel budget** vrijmaken, opdat hier blijvend op kan ingezet worden. Een belangrijke enabler hiervoor is om **voldoende bewustzijn rond Open Data** bij beslissingsmakers en/of leidinggevenden vanuit het lokaal bestuur te creëren, om ervoor te zorgen dat de nodige budgetten effectief worden vrijgemaakt.

Het is hierbij cruciaal dat er vanuit Vlaanderen **ondersteuning** wordt aangeboden ten aanzien van de lokale besturen inzake de publicatie van de high-value datasets, gegeven de baten van deze datasets zich vaak op bovenlokaal niveau situeren of slechts later in de tijd gerealiseerd kunnen worden en gegeven de beperkte resources die lokale besturen ter beschikking hebben.

Beginner

Beginner | Open Data richtlijnen

3. STRUCTUREEL BUDGET | Structureel beschikbaar maken van budget voor het aanbieden van prioritaire datasets (2/2)

3.2 **Stap 4:** Vervolgens is een eerste stap in de publicatie van de high-value datasets het uitvoeren van een **quickscan of high-level audit** om (1) enerzijds na te gaan welke high-value datasets reeds worden aangeboden vanuit het lokaal bestuur en/of Vlaanderen en (2) anderzijds na te gaan welke high-value datasets tot op heden nog niet worden aangeboden, maar wel vanuit de stad of gemeente zelf kunnen verzameld worden, of al dan niet elders bekomen of aangekocht kunnen worden.

4. INTERNE KENNISOPBOUW | Het data(management)beleid verankeren in functie van interne kennisopbouw

4.1 Om als lokaal bestuur (de eerste) stappen te zetten in het Open Data verhaal, en in lijn met de richtlijnen vanuit Europa omtrent de publicatie van de high-value datasets, worden lokale besturen aangeraden om als quick win **bepalingen** omtrent **Open Data**, interoperabiliteit en dataportabiliteit in bestekken op te nemen, om duidelijke verwachtingen en vereisten richting leveranciers voorop te stellen. Vandaag hebben lokale besturen immers vaak moeilijkheden met systemen van leveranciers die weinig integreerbaar zijn, en komen in een situatie van vendor lock-in terecht (waarbij lokale besturen afhankelijk worden van één leverancier omdat veranderen naar een andere leverancier grote kosten of effort met zich meebrengt).

4.2 **Stap 5:** Om interne aankoopdiensten hierin te ondersteunen is het belangrijk om correcte informatie aan de medewerkers binnen de dienst aankoop aan te bieden. Vanuit **Smart Flanders** werd een **draaiboek** opgesteld met voorbeeldclausules die steden en gemeenten kunnen opnemen in bestekken en andere overeenkomsten (met onder andere voorbeelden van technische specificaties en algemene bestekbepalingen).¹

4.3 **Stap 6:** Naast sensibilisering van de interne aankoopdienst, is ruimere sensibilisering naar alle departementen en diensten cruciaal. Door onwetendheid gaat eigenaarschap over data immers vaak verloren.

Beginner

Beginner | Open Data richtlijnen

5. HOMOGENISEREN & STANDAARDISEREN | Homogeniseren en standaardiseren van het aanbod van Open Data

5.1 Data delen volgens **open standaarden** bevordert enerzijds de **interoperabiliteit** tussen diensten en overheden, waardoor het eenvoudiger wordt om gegevens uit te wisselen en vermijdt anderzijds (zoals hierboven aangegeven) dat steden en gemeenten in een situatie van **vendor lock-in** terechtkomen.

5.2 **Stap 5 (bis)**: Zoals in vorige aanbeveling ook werd aangegeven, wordt voor minder mature steden aanbevolen om vanuit een minimale effort reeds in te zetten op het toepassen van open standaarden, door clausules voor Open Data op te nemen in bestekken die **eenduidige** (en idealiter **gestandaardiseerde**) bepalingen rond Open Data bevatten.¹ Hiervoor is een belangrijke rol weggelegd voor de **'centrale' technische profielen** die binnen de regiowerking actief zijn, om de nodige kennis binnen te brengen binnen het lokaal bestuur. Verder is er ook een belangrijke rol weggelegd voor Vlaanderen, die op **Vlaams niveau onderhandelingen** met data- en softwareleveranciers kan opzetten om bepaalde **standaarden** (en vereisten rond datatransitie- en classificatie) **af te dwingen**, zodat lokale besturen niet elks individueel in onderhandeling dienen te gaan met leveranciers. Wat betreft het afdwingen van standaarden, is het belangrijk om zoveel mogelijk te streven naar **marktstandaarden**, om geen eigen 'Vlaams dialect' te gaan creëren. Naar Vlaanderen wordt daarnaast finaal aanbevolen een uniform kader te creëren en een overzicht op te maken van **welke standaarden wanneer dienen gehanteerd te worden**, als wegwijzer voor de lokale besturen.

Richtlijnen per maturiteitsniveau | Follower

Follower

STRATEGISCH KADER

- Voer en draag de lokale strategie **breed** uit:
 - Formuleer doelstellingen & visie
 - Creëer stappenplan
 - Stem interne werking af op de strategie
 - Installeer een lokale governance

ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

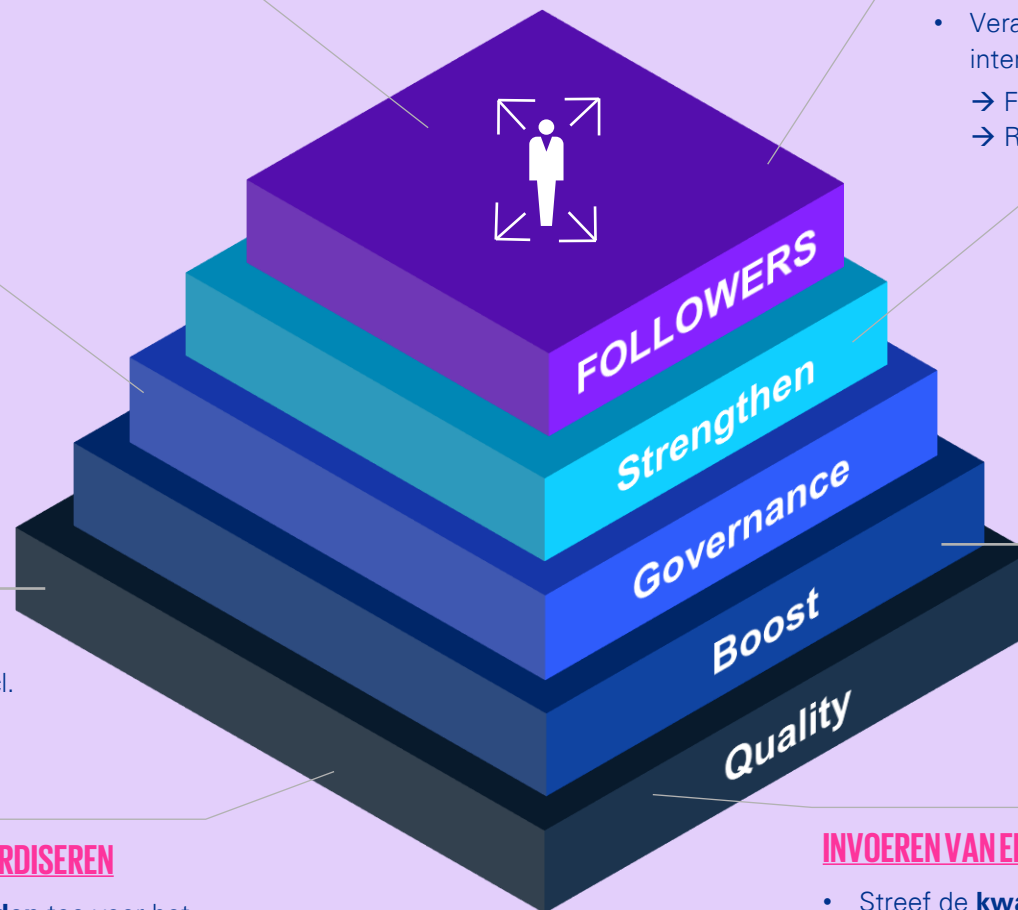
- Definieer de nodige rollen binnen de **werking** van het lokaal bestuur
 - Data stewards
 - Datawerkgroep
 - Data governance board

STRUCTUREEL BUDGET

- Ontwikkel een **data publicatie plan of roadmap**, incl. een bijhorende prioritering en publicatiedatum en wie de data owner is van de dataset

HOMOGENISEREN & STANDAARDISEREN

- Ken **verantwoordelijkheden** toe voor het publiceren en onderhouden van Open Data

INTERNE KENNISOPBOUW

- Veranker het **data(management)beleid** i.f.v. interne kennisopbouw
 - Fit-gap analyse AS IS & TO BE
 - Raamovereenkomsten & financiering

STIMULEREN VAN HET GEBRUIK

- Zet in om de **vindbaarheid** van Open Datasets te verhogen
 - Koppeling Datavindplaats en Datapedia via gestandaardiseerde metadata
- Zet in op **succesverhalen** en showcases van datasets
- Voorzie in **kwalitatieve documentatie** om eenvoudig hergebruik toe te laten

ADOPTIE- EN PUBLICATIEKOST

- Investeer in het **kwaliteitsvol** ter beschikking stellen van Open Data (voor *high-value datasets*) (a)*
- Voorzie in gestandaardiseerde en kwalitatieve **metadatering** (voor *high-value datasets*) (a)*

INVOEREN VAN EEN KWALITEITSLABEL

- Streef de **kwaliteitseisen** die door Vlaanderen worden opgelegd zoveel mogelijk na voor de publicatie van **high-value datasets**

*A = adoptiekost
*P = publicatiekost

Inleiding

Voor lokale besturen die zich als **'follower'** profileren binnen het Open Data verhaal en reeds eerste stappen gezet hebben in het publiceren van (en het definiëren van een strategie voor) Open Data, worden aanvullende aanbevelingen gemaakt om de **interne werking** van Open Data te optimaliseren. Alle aanbevelingen die werden gemaakt voor het maturiteitsniveau 'beginner' gelden ook voor lokale besturen die als 'follower' optreden, maar waarbij verder wordt gegaan in het beoogde ambitieniveau en additionele adviezen worden opgenomen.

Concreet focussen de aanbevelingen die worden gemaakt nog steeds op de **interne werking** van de stad of gemeente, en nog in **mindere mate** op de **interactie en afstemming** van het lokaal bestuur met haar ruimere externe **ecosysteem**. De aanbevelingen reiken echter wel een stap verder wat betreft het beoogde ambitieniveau en omvatten bijvoorbeeld adviezen omtrent de installatie van een meer uitgebreide **lokale governance** op niveau van het lokaal bestuur, het nastreven van **sterkere kwaliteitseisen** en vereisten rond **metadatering**, ...

In wat volgt, worden aanbevelingen gedaan aan de lokale besturen waarvoor het **fundament** voor de **Open Data strategie** reeds is gelegd, maar waarbij optimalisaties en aanvullende bepalingen opgenomen worden om een **hoger ambitieniveau** na te streven en verder te treden **voorbij** de **minimale vereisten** van Open Data.

1. STRATEGISCH KADER | *Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (1/2)*

1.1 De Open Data strategie omvat minstens de (stapsgewijze) publicatie van high-value datasets, maar omvat verder ook aanvullende bepalingen die het **Open Data aanbod** en de **Open Data werking** binnen het lokaal bestuur verruimen of verbeteren. Zo kunnen bijvoorbeeld richtlijnen vanuit het **Open Data Charter**, waar mogelijk en haalbaar, meegenomen worden in de lokale Open Data strategie (voor andere 'uitbreidingen' van de lokale strategie wordt verwezen naar de komende aanbevelingen).

1.2 **Stap 1**: De interne werking van het lokaal bestuur dient afgestemd te worden op de strategie, opdat **voldoende resources** voorzien worden met de geschikte skills en competenties om een optimale invulling te kunnen geven aan de lokale Open Data strategie. Investerings in datakwaliteit zijn hierbij

1. STRATEGISCH KADER | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (2/2)

cruciaal om de waarde van Open Data te maximaliseren. Verder dient gewaarborgd te worden dat Open Data naadloos wordt geïntegreerd in de **brede (data)werking** van de stad of gemeente (en niet vanuit een geïsoleerde silo optreedt), en synergie met andere data gerelateerde initiatieven gerealiseerd kan worden.

1.3 **Stap 2:** Breid de **lokale governance** binnen het lokaal bestuur uit met additionele rollen en verantwoordelijkheden (zie volgende aanbeveling) om de organisatie en samenwerking rond Open Data **structureel** in te bedden in de organisatie, en organen en/of werkgroepen binnen het lokaal bestuur te voorzien die reeds inzetten op de **kwaliteit** van Open Data en de verschillende Open Data **initiatieven** op elkaar afstemmen.

2. ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN | Uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden (1/2)

2.1 Voor lokale besturen die zich als 'follower' profileren binnen het Open Data verhaal, focust de lokale governance zich nog steeds op de **interne werking** van het lokaal bestuur (in plaats van afstemming en interactie met het ruimere ecosysteem), maar worden **additionele rollen en verantwoordelijkheden** bepaald om de organisatie en samenwerking rond Open Data **structureel** in te bedden in de organisatie (cfr. zoals hierboven omschreven).

2.2 **Stap 3:** Het lokaal bestuur dient **data stewards** aan te stellen binnen iedere afdeling betrokken bij de verzameling, verwerking of publicatie van Open Data¹. Deze data stewards zijn verantwoordelijk voor het **identificeren, verzamelen en beheren** van data binnen hun afdeling, evenals voor het waarborgen van de **kwaliteit en beschikbaarheid** van deze data voor Open Data initiatieven.

2.3 **Stap 4:** Vervolgens dient het lokaal bestuur een **datawerkgroep** te introduceren als samenwerkingsorgaan, waarin de data stewards uit de verschillende diensten zetelen en afstemming bekomen rond de datawerking binnen de organisatie¹. Hun functieprofielen hoeven niet noodzakelijk IT-gerelateerd te zijn, maar er dient wel een bereidheid te zijn om zich te verdiepen in materies tot op het niveau van de data. De betrokkenheid van de **communicatiedienst** kan een meerwaarde hebben, omdat deze vaak het websitebeheer in handen heeft, en vaak de laatste schakel is in de publicatie van 'content'. Tegelijkertijd worden **softwareleveranciers** bij voorkeur ook mee betrokken in de dialoog, omdat besturen deze diensten vaak aankopen. Zij bepalen via hun producten hoe en wat er met de data gebeurt.

2. ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN | Uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden (2/2)

2.4 **Stap 5:** Ten slotte dient het lokaal bestuur in te staan voor de ontwikkeling van een **data governance board**, waarin data stewards samen met leden van het hogere management bijvoorbeeld per kwartaal één keer samenkomen om de Open Data werking vanuit strategisch oogpunt te bespreken. Het leiderschap van het lokale bestuur speelt immers een cruciale rol in het aanmoedigen en ondersteunen van de data. Vanuit een data governance board kan verzekerd worden dat er **actieve steun** is van het leiderschap binnen de organisatie om de Open Data initiatieven te bevorderen.

3. STRUCTUREEL BUDGET | Structureel beschikbaar maken van budget voor het aanbieden van prioritaire datasets

3.1 **Stap 6:** Na het vrijwaren van de nodige (structurele) budgetten voor Open Data, dient vanuit de high-level audit van reeds beschikbare datasets een **data publicatie plan of roadmap** opgesteld te worden die de operationele vertaalslag maakt van de uitgewerkte strategie naar een lijst van datasets ter ontsluiting, waar de data opgehaald zal worden, inclusief een bijhorende prioritering en publicatiedatum en wie de data owner is van de dataset(s). **KPI's en controlemechanismen** dienen gedefinieerd te worden om toezicht te houden op de algemene voortgang van publicatie en om corrigerende acties te ondernemen wanneer nodig.

4. INTERNE KENNISOPBOUW | Het data(management)beleid verankeren in functie van interne kennisopbouw (1/2)

4.1 Naast het realiseren van de **quick-win** om Open Data clauses in bestekken op te nemen, dienen lokale besturen die op het maturiteitsniveau van 'follower' willen inzetten bijkomende activiteiten te ondernemen om het algemene maturiteitsniveau van de organisatie betreffende Open Data te verhogen.

4.2 **Stap 7:** Om de aanstelling van **data stewards** te faciliteren dient het lokaal bestuur een **fit-gap analyse** uit te voeren van de huidige profielen (AS IS) en gewenste profielen (TO BE), alsook welke **opleidingsnoden** zich dan concreet voordoen om interne medewerkers om te scholen of om data-gerelateerde competenties aan te scherpen. In de analyse dient gekeken te worden naar welke vaardigheden data stewards van de verschillende departementen moeten bezitten om een gedegen beheer van data te realiseren. Concreet dienen data stewards meerdere rollen op te nemen, waaronder:

4. INTERNE KENNISOPBOUW | Het data(management)beleid verankeren in functie van interne kennisopbouw (2/2)

- **Documenteren van data:** voor elke dataset het doel, locatie en bewaarperiode vermelden, om toegang tot en gebruik te vereenvoudigen.
- **Garanderen van datakwaliteit:** controlesystemen invoeren om verkeerde, onvolledige, verouderde en/of dubbele informatie te verwijderen.
- **Beschikbaar maken van data:** data toegankelijk maken voor iedereen, om beter geïnformeerde beslissingen te nemen.
- **Bepalen van de juiste kaders:** bepalen wie er toegang heeft tot welke data en in welke mate, om de veiligheid en vertrouwelijkheid van gevoelige data te bewaren, maar toch de beschikbaarheid ervan te maximaliseren.
- **Monitoren van naleving regelgeving:** monitoren dat data wordt verzameld en verwerkt in overeenstemming met de geldende wetgeving.¹

Op basis van deze analyse kan een gepast **trainingsplan** opgesteld worden, opdat 'geselecteerde' medewerkers hun rol van data steward kwaliteitsvol kunnen vervullen. Naast het in kaart brengen van de nodige vaardigheden voor de data stewards, is het belangrijk een gelijkaardige oefening te doen voor **alle medewerkers** van de stad of gemeente opdat Open Data integraal deel kan uitmaken van de dienstverlening van het lokaal bestuur.

4.3 **Stap 8:** Daarnaast kunnen lokale besturen, wanneer hun (beperkte) capaciteit dit noodzaakt, gebruikmaken van **raamovereenkomsten** onder toezicht en beheer van Digitaal Vlaanderen om additionele expertise in te huren. Dergelijke raamovereenkomsten zijn voornamelijk interessant om tijdelijke expertise in te huren voor **specifieke projecten/fasen** binnen de Open Data strategie of beleid, veeleer dan structurele ondersteuning op continue basis af te nemen.

5. STIMULEREN VAN HET GEBRUIK | Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data (1/2)

5.1 Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data is cruciaal om de **voordelen en meerwaarde** te realiseren die Open Data binnen de maatschappij kan betekenen. Deze meerwaarden betreffen diverse domeinen en omvatten bijvoorbeeld de sociale, economische, politieke, maatschappelijke of ecologische meerwaarde. Ook lokale besturen kunnen, naast gemaakte efforts vanuit Vlaanderen en Europa, hun rol spelen in het stimuleren van het gebruik en innovatie van Open Data door overheden, bedrijven, onderwijsinstellingen, Ze kunnen hiervoor op **lokaal niveau diverse acties** ondernemen.

5.2 **Stap 9:** Lokale besturen kunnen reeds aan het begin van hun Open Data journey inzetten op de publicatie of verspreiding van **succesverhalen** en

5. STIMULEREN VAN HET GEBRUIK | Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data (2/2)

showcasing van aangeboden datasets. Het delen van succesverhalen toont immers het effectieve potentieel dat Open Data kan realiseren, en inspireert hergebruikers om zelf met Open Data aan de slag te gaan. Daarnaast is het van belang om, naast succesverhalen en praktische toepassingen, ook datasets die hier aan de basis liggen te promoten. Hergebruikers dienen immers eerst kennis te hebben van het aanbod aan gepubliceerde datasets, alvorens ze ermee aan de slag kunnen.

5.3 **Stap 10:** In tweede instantie kunnen lokale besturen inzetten om de **vindbaarheid van datasets** te verhogen. Concreet kunnen lokale besturen als 'follower' reeds inzetten om de vindbaarheid van Open Data te verhogen, door het eigen (lokale) Open Data portaal te koppelen aan of lokale Open Datasets vindbaar te maken op bovenlokale dataportalen zoals **Datavindplaats**. Om integratie met andere portalen te verzekeren is het van belang om **gestructureerde en gestandaardiseerde metadata** te hanteren.¹ Verder is er ook een belangrijke rol weggelegd voor het op te richten **Datapedia**, die eveneens fungeert als wegwijs naar Open Data portalen, maar bijvoorbeeld ook data van statistische diensten of actoren zoals de Kruispuntbank Sociale Zekerheid zou kunnen aangeven.

5.4 **Stap 11:** Ten slotte dienen steden en gemeenten in te zetten op **kwalitatieve documentatie** om eenvoudig hergebruik van Open Data toe te laten. Bij het documenteren van datasets is het nuttig om onder meer volgende elementen op te nemen:

- **Hoe** kan met de data aan de slag gegaan worden?
- **Wie** kan de hergebruiker contacteren voor meer informatie?
- In welk kader (**context**) is data tot stand gekomen?
- Welke informatie is er beschikbaar omtrent **metadatering**?
- Welke technische of andere **beperkingen** zijn van toepassing op de data?

6. ADOPTIE- EN PUBLICATIEKOST | Verlagen van de adoptie- en publicatiekost van Open Data

6.1 Het **verlagen** van de **adoptie-** (kost voor de hergebruiker om Open Data te verwerken) en **publicatiekost** (kost voor de publicerende instantie om Open Data ter beschikking te stellen) van Open Data dient ervoor te zorgen dat hergebruikers eenvoudiger met (meer) Open Data aan de slag kunnen en dat publicerende entiteiten efficiënter (meer) Open Data kunnen publiceren. Voor lokale besturen die zich als 'follower' willen profileren, wordt aanbevolen om reeds eerste stappen te zetten om de **adoptiekost** van Open Data te verlagen.

6.2 **Stap 12:** In eerste instantie is het uiterst belangrijk dat de publicerende overheid 'zo goed als mogelijk' investeert in het **kwaliteitsvol** ter beschikking stellen van Open Data. Dit wil zeggen, data ter beschikking stellen onder een open licentie, te publiceren als gestructureerde data en in machine leesbaar formaat, zodat hergebruikers data eenvoudig kunnen inlezen.

6.3 **Stap 13:** Daarnaast kunnen lokale besturen 'zoveel als mogelijk' voorzien in **kwalitatieve, gestandaardiseerde metadata**. Duidelijke contextinformatie is essentieel voor de hergebruiker om data op een correcte wijze te kunnen interpreteren. Verder is het gestandaardiseerd aanbieden van metadata een kostenbesparend element voor de hergebruiker om enerzijds diverse datasets eenvoudig te kunnen aggregeren, maar ook datasets overheen verschillende dataportalen sneller terug te vinden.¹

7. HOMOGENISEREN & STANDAARDISEREN | Homogeniseren en standaardiseren van het aanbod van Open Data

7.1 **Stap 14:** In aanvulling op de publicatie van Open Data clausules in bestekken, kunnen lokale besturen als 'follower' met beperkte effort extra inzetten op het stimuleren en bereiken van gehomogeniseerde en gestandaardiseerde Open Data. Lokale besturen dienen hierbij in te zetten op de toekenning van **duidelijke verantwoordelijkheden en ownership** voor het publiceren en onderhouden van datasets. Daarbij dient voorzien te worden in de nodige **interne opleiding** voor kennisopbouw rond het gebruik van standaarden en best practices, opdat werknemers hun rol optimaal kunnen vervullen. Deze aanbeveling ligt in lijn met de eerdere aanbeveling omtrent de definiëring van rollen en verantwoordelijkheden en de aanbeveling gerelateerd aan de interne kennisopbouw binnen de organisatie.

¹ Bron: Open Data beleid, Smart Flanders.

8. INVOEREN VAN EEN KWALITEITSLABEL | Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data

8.1 Als laatste aanbeveling worden de lokale besturen die zich als 'follower' willen profileren, geadviseerd om reeds naar best effort de **kwaliteitseisen** die vanuit Vlaanderen worden opgelegd na te streven. Gegeven de uitgebreide richtlijnen die bestaan rond het hanteren van kwaliteitsregels, wordt aanbevolen om efforts voor kwaliteit te focussen in de publicatie van de **high-value datasets**.

8.2 **Stap 15: Verschillende richtlijnen** betreffende kwaliteit werden in het verleden reeds opgemaakt en uitgewerkt. Voor een meer gedetailleerde uitleg bij iedere richtlijn wordt verwezen naar de volledige uitwerking hiervan in het [Open Data rapport](#).

- **9 datakwaliteit dimensies** van de Europese Commissie (nauwkeurigheid, consistentie, beschikbaarheid, volledigheid, conformiteit, ...).¹
- **5-sterrenmodel** van Tim Berners Lee (gaande van de publicatie van Open Data op het web onder een open licentie tot Linked Open Data).²
- Principes gedefinieerd in het **Open Data Charter** (open by default, comply or explain, transparantie en hergebruik, dialoog, Linked Open Data, ...).³
- **Only once principe** (eveneens onderdeel van het Open Data Charter).⁴

Een belangrijke rol voor Vlaanderen is weggelegd om vanuit deze bestaande richtlijnen vervolgens een **uniform kwaliteitskader** te scheppen die eenduidige kwaliteitsvoorschriften voor de lokale besturen omvat. Vanuit dit kader kunnen lokale besturen met eenzelfde set van aanbevelingen en principes aan de slag om op een **uniforme wijze** in te zetten op **datakwaliteit, datastandaarden, ...**

¹ Bron: *Open Data & Metadata Quality*.

² Bron: *Platform Linked Data Nederland*.

³ Bron: *Open Data Charter, Smart Flanders*.

⁴ Bron: *Open Data beleid, Smart Flanders*.

Richtlijnen per maturiteitsniveau | Fast tracker

Fast tracker

STRATEGISCH KADER

- Sta in voor de **verdere ontwikkeling** van de lokale Open Data strategie o.b.v. het **lokale ecosysteem**
- Voer en draag de lokale strategie **breed** uit:
 - Communiceer de lokale strategie
 - Faciliteer verdere samenwerking

STRUCTUREEL BUDGET

- Maak een **datacatalogus** op die een overzicht biedt van datasets die reeds werden (of in de toekomst worden) gecreëerd vanuit diverse diensten

VERBINDEN VAN VRAAG & AANBOD

- Bepaal de **potentiële meerwaarde** van Open Data i.f.v. **beleidsuitdagingen** en **use cases** voor de lokale helix
- Capteer **feedback** en treedt in rechtstreekse **interactie** met hergebruikers
- Bouw een **Open Data community** uit

ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

- Definieer de nodige rollen i.f.v. de interactie van het **lokaal bestuur** en haar **ecosysteem**
 - Data Officer
 - Data Board

ADOPTIE- EN PUBLICATIEKOST

- Promoot **Datavindplaats** en **Datapedia** (a)*
- Publiceer Open Datasets i.f.v. **beleidsdoelstellingen** (p)*
- Zet **samenwerking** op waar mogelijk, en vind het warm water niet opnieuw uit (p)*
- Match de updatefrequentie en granulariteit van Open Data met **beoogd gebruik** (p)*

BUSINESS CASE

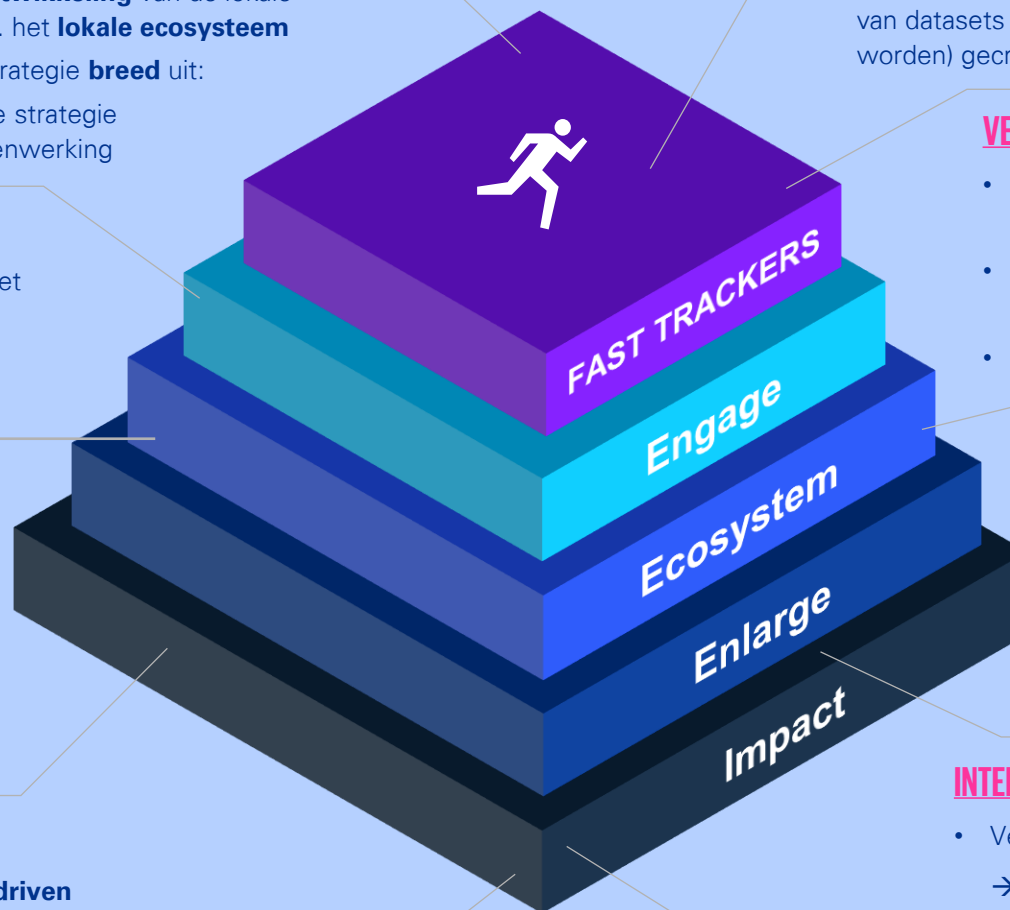
- Maak investeringen in datasets **business case driven** o.b.v. de sociale, milieu, economische en overheidsimpact

HOMOGENISEREN & STANDAARDISEREN

- Hanteer de **DCAT-AP** standaard voor metadata

INVOEREN VAN EEN KWALITEITSLABEL

- Tracht de **kwaliteitseisen** die door Vlaanderen worden opgelegd uit te breiden naar **overige (lokale) datasets** die gepubliceerd worden

STIMULEREN VAN HET GEBRUIK

- Zet in om de **vindbaarheid** van Open Data te verhogen
 - Elastic search
- Zet in op **succesverhalen** en showcases van datasets
 - Publicatie van data catalogus
 - Aanwezigheid op events
- Engageer het ecosysteem via organisatie van **data events**

INTERNE KENNISOPBOUW

- Veranker het **data(management)beleid** i.f.v. interne kennisopbouw
 - Knowledge management
 - Change management

*A = adoptiekost

*P = publicatiekost

Inleiding

Voor lokale besturen die zich als **'fast tracker'** profileren binnen het Open Data verhaal en reeds hun interne werking geoptimaliseerd hebben om maximaal te voldoen aan de bovenlokale richtlijnen voor Open Data, worden aanvullende aanbevelingen gemaakt om de **impact** van Open Data te vergroten. Alle aanbevelingen die werden gemaakt voor het maturiteitsniveau 'beginner' en 'follower' gelden ook voor lokale besturen die als 'fast tracker' optreden, maar waarbij verder wordt gegaan in het beoogde ambitieniveau en additionele adviezen worden opgenomen.

Concreet focussen de aanbevelingen zich voornamelijk op de **interactie en afstemming** van het lokaal bestuur met haar **ecosysteem**. Het is essentieel om een lokale strategie te ontwikkelen die aansluit bij de **behoeften** van lokale belanghebbenden, en die gericht is op het beter verbinden van vraag en aanbod in het lokale ecosysteem, en het stimuleren van het gebruik door onder andere de adoptie- en publicatiekosten verder te verlagen.

Hierna worden een reeks **aanbevelingen** gedaan aan de lokale besturen die hen in staat moeten stellen om de sterke interne datawerking die binnen hun organisatie reeds aanwezig is, in te zetten voor de **verdere ontwikkeling** van de Open Datawerking op basis van het lokale ecosysteem, zodat de toegevoegde waarde van Open Data verder ontgonnen wordt.

1. STRATEGISCH KADER | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (1/2)

1.1 Naast het voldoen aan de Vlaamse richtlijnen moet de Open Data strategie ook een **eigen invulling** geven aan de **richtlijnen** door het opzetten van een lokale strategie voor Open Data, die specifieke prioriteiten en behoeften van de gemeenschap weerspiegelt, en zo in lijn ligt met de bredere **beleidsuitdagingen** die leven binnen de steden. Daarnaast kan Open Data ook een middel zijn om de doelstellingen van het bestuursakkoord te realiseren, zoals meer burgerparticipatie, innovatie en transparantie.

1.2 **Stap 1**: Lokale besturen dienen als 'fast tracker' hun Open Data werking verder te ontwikkelen op basis van de noden van het lokale ecosysteem. Hierbij dient aandacht te gaan naar lokale noden en expertise, opdat de Open Datawerking kan inspelen op **lokale uitdagingen en use cases**. Hiervoor dienen lokale besturen een **bottom-up** benadering te faciliteren waarbij lokale besturen actief in interactie treden met de lokale gemeenschap.

1. STRATEGISCH KADER | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (2/2)

Om maximaal tegemoet te komen aan de noden van het lokale ecosysteem, dienen steden en gemeenten onder meer te luisteren naar de noden van:

- Private spelers binnen hun lokale ecosysteem
- Specifieke vakgroepen binnen nabijgelegen kennisinstellingen (universiteiten, hogescholen, ...)
- De burger

Verder kunnen belangrijke lokale datasets geïdentificeerd worden die raken aan de **lokale beleidsdoelstellingen per legislatuur**. Door deze lokale datasets op een hogere schaal te brengen, kunnen synergiën ontstaan en kan er een bredere impact worden gerealiseerd. De combinatie van lokale belangrijke datasets voor een stad en de high-value datasets zoals voorgeschreven door Vlaanderen/Europa vormen samen de **prioritaire datasets** voor lokale besturen.

1.3 **Stap 2:** Lokale besturen dienen deze diverse groep stakeholders niet alleen te betrekken bij het definiëren van de prioritaire datasets, maar eveneens bij het opstellen van het brede **strategische kader**. Samenbrengen van deze partijen laat toe om hen te consulteren, input te verzamelen en de belangrijkste aspecten van de strategie **af te toetsen en te valideren**, opdat het strategisch kader door alle partijen betrokken bij de uitvoer maximaal wordt aanvaard.

2. ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN | Uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

2.1 Voor lokale besturen die zich als 'fast tracker' willen profileren, wordt de lokale governance uitgebreid met een verdeling van **taken, rollen en verantwoordelijkheden** tussen het **lokale bestuur** en haar **brede ecosysteem**.

2.2 **Stap 3:** Lokale besturen dienen een Data Officer aan te stellen, die als de **primaire contactpersoon** fungeert tussen het lokale bestuur en de **Vlaamse Overheid** met betrekking tot de verschillende Open Data initiatieven. Deze rol kan op lokaal niveau ingevuld worden door de DPO.

2.3 **Stap 4:** Lokale besturen kunnen een lokale Data Board instellen om op periodieke basis te overleggen met stakeholders uit het **lokale ecosysteem**, waaronder gemeentelijke afdelingen, lokale bedrijven, academische instellingen en maatschappelijke organisaties. Het Data Board zal dienen als platform voor **discussie, coördinatie en samenwerking**, gericht op de bredere datawerking, maar ook specifiek gefocust op het aanbod van Open Data.

3. STRUCTUREEL BUDGET | Structureel beschikbaar maken van budget voor het aanbieden van prioritaire datasets

3.1 **Stap 5:** Lokale besturen kunnen een **datacatalogus** opmaken die een exhaustief overzicht biedt van de datasets die reeds werden (of in de toekomst worden) gecreëerd vanuit diverse diensten, enerzijds ter interne opvolging van de publicatie van datasets, en anderzijds bij wijze van duidelijke communicatie naar de buitenwereld. Hergebruikers dienen immers op de hoogte te zijn van welke datasets er beschikbaar zijn bij lokale besturen (maar daarom mogelijk nog niet gepubliceerd zijn), vooraleer ze ermee aan de slag kunnen gaan. Nuttig is om ook een aanspreekpunt per dataset aan te duiden, die gecontacteerd kan worden in geval van vragen of voor extra informatie.

4. BUSINESS CASE | Investerings in datasets business case driven maken

4.1 Naast het aanbieden van **high-value datasets** opgelegd door Europa kunnen lokale overheden dus ook **lokale prioritaire datasets** ontsluiten. Via het opmaken van **business cases** kunnen eventuele investeringen in deze datasets bepaald worden, om zo de focus te kunnen leggen op de publicatie van datasets met een **effectieve meerwaarde** voor de hergebruiker van Open Data. **Specifieke aanvragen** vanuit de maatschappij om data te publiceren kunnen eveneens via business cases geëvalueerd worden om te beslissen om als stad of gemeente wel/niet in te gaan op deze aanvraag.

4.2 **Stap 6:** Verschillende elementen kunnen aan bod komen in het opmaken van een business case en inschatten van de impact van één bepaalde of reeks van datasets, namelijk: **de overheidsimpact, sociale impact, milieu impact en economische impact**¹. Lokale besturen kunnen zich op bovenstaande meerwaarden van Open Data (als wijze van voorbeeld) baseren om **lokale prioritaire datasets** te identificeren, en kunnen zodanig de investeringen in datasets evalueren.

4.3 **Stap 7:** Aan de hand van business cases kan een lokaal bestuur vervolgens (1) **datasets prioriteren**, 'welke datasets zijn eerst te ontsluiten?' en (2) wordt een afweging gemaakt omtrent **tijd en effort** om in de dataset te investeren om deze op een geschikt niveau van kwaliteit te krijgen 'aan welk kwaliteitsniveau dient deze dataset te voldoen?'. Hierbij kan gedacht worden aan het aanhouden van een bepaalde updatefrequentie, het bereik en de duurzaamheid van de dataset, het hanteren van voorgeschreven standaarden, etc.

5. INTERNE KENNISOPBOUW | Het data(management)beleid verankeren in functie van interne kennisopbouw

5.1 **Stap 8:** Er is een **actieve approach voor knowledge management** vereist om te verzekeren dat kennis en vaardigheden worden gedeeld binnen de stad zelf en met andere steden en gemeenten, en dat best practices niet als silo in de afzonderlijke diensten blijven steken.

5.2 **Stap 9:** Om (op zijn minst voor de prioritaire datasets) een **'open by default' cultuur** te promoten - zoals voorgeschreven in het Open Data Charter - en een datareflex te creëren waarin data wordt gehanteerd om aan **betere beleidsontwikkeling** te doen, dient er sterk ingezet te worden op een gepaste **change management strategie** om een sterke datafocus binnen de organisatie te creëren, waarin de volgende elementen zeker opgenomen dienen te worden (niet exclusief):

- **Duidelijke visie:** open by default als principe, onder welke licentie zal data beschikbaar zijn, ...
- **Data management plan:** Open Data niet als silo binnen key data management activiteiten.
- **Senior buy-in:** actieve support van departementshoofden en leiderschap kan institutionele buy-in bevorderen.
- **KPI's:** sterke KPI's zijn nodig om de transitie en invulling van het Open Data beleid te evalueren (bv. KPI's gerelateerd aan de beschikbaarheid, toegankelijkheid en actualiteit van datasets, de effectiviteit van opleidingen, ...).
- **Impact communiceren:** met belang van quick wins, waar relatief kleine inspanningen onmiddellijk impact kennen.¹

6. VERBINDEN VAN VRAAG & AANBOD | Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem (1/3)

6.1 Het beter afstemmen en verbinden van vraag- en aanbodzijde in het (lokale) ecosysteem dient ervoor te zorgen dat er effectief **meerwaarde voor de hergebruiker** gerealiseerd kan worden bij het publiceren van Open Data, en dat Open Data kan gebruikt worden als **ondersteuning van beleid**. Lokale besturen dienen als 'fast tracker' actief na te gaan **welke datasets** ontsloten dienen te worden - door middel van actieve contactname met de vraagzijde en door mapping van de nodige datasets aan de beleidsdoelstellingen van de stad - in functie van **maximale meerwaardecreatie** voor de hergebruiker, maar ook voor de interne werking van de stad.

6. VERBINDEN VAN VRAAG & AANBOD | Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem (2/3)

6.2 **Stap 10:** Datasets die een gemeente of stad ontsluiten, dienen te mappen met haar beleidsuitdagingen (cfr. analogie met [Datapedia](#) die kwaliteitsvolle datasets wil koppelen aan concrete beleidsdoelstellingen). Het is immers interessanter om niet uitsluitend datasets te publiceren die qua verwerking het minste effort vergen (wel relevant in kader van vitrinewerking 'over welke datasets beschikt mijn lokaal bestuur'), maar te starten vanuit een **inhoudelijke vraag** (maatschappelijke uitdaging en/of doelstelling) waaraan Open Data kan bijdragen.

6.3 **Stap 11:** In een tweede fase dienen datasets geïdentificeerd te worden die kunnen bijdragen aan deze uitdagingen en dient nagegaan te worden op welke manier deze data bekomen kan worden.¹ Kortom dient een lokaal bestuur minstens volgende oefening uit te voeren:

- Wat is de concrete **uitdaging**? (Wat?)
- Wat zijn de **doelstellingen** die we willen bereiken? (Waarom?)
- Wat zijn de middelen of **datasets** die we nodig hebben om dit te bereiken? (Hoe?)

6.4 **Stap 12:** Naast een mapping met haar (prioritaire) beleidsdoelstellingen dient een lokaal bestuur ook een mapping te maken naar de **praktische use cases** voor de markt en het lokale ecosysteem - 'Is de data relevant voor het lokale ecosysteem? Is er een algemene vraag naar deze data?'. Hierbij is het belangrijk dat lokale besturen in interactie treden met het lokale ecosysteem, om in co-creatie waardevolle datasets te identificeren.

6.5 **Stap 13:** Vanuit het Open Data portaal kan het lokaal bestuur bottom-up feedback van de hergebruiker capteren. Zo kan een lokaal bestuur inspelen op de noden van hun hergebruikers door portaalbezoekers de mogelijkheid te bieden een **eigen verzoek of suggestie voor specifieke datasets** in te dienen, wanneer deze tot op heden nog niet online worden aangeboden. Dergelijke optie kan invulling krijgen via een request form op het portaal of via het aanduiden van een centrale contactpersoon die hiervoor aangeschreven kan worden, waarbij nadien op basis van een business case de beslissing kan genomen worden om al dan niet in te gaan op het verzoek. Wanneer lokale besturen ervoor opteren dergelijke feedback te willen capteren vanuit hun Open Data portaal is het belangrijk dat ze voldoende **personeel** beschikbaar hebben om dergelijke aanvragen te behandelen en voldoende responsief te zijn.

6. VERBINDEN VAN VRAAG & AANBOD | Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem (3/3)

6.6 **Stap 14:** Overheden kunnen eveneens een meer **faciliterende rol** opnemen en feedback van de hergebruiker rechtstreeks bekomen via de organisatie van evenementen voor kennisuitwisseling en innovatie, door in rechtstreekse dialoog met potentiële hergebruikers te treden of door het proactief uitsturen van evaluerende surveys, mailings, ... Op deze manier kan waardevolle informatie bekomen worden omtrent concrete verwachtingen voor wat betreft beschikbare data, en kunnen investeringen door lokale besturen gericht gemaakt worden.

6.7 **Stap 15:** Lokale besturen dienen als fast tracker in te zetten op het uitbouwen van een Open Data community. Communities dragen bij tot een sterkere wisselwerking tussen vraag- en aanbodzijde. Een actieve Open Data community:

- levert **additionele feedback** voor de gemeente of stad;
- maakt dat de **uitdagingen** van de stad bij een ruimer publiek gekend zijn;
- zorgt ervoor dat leden van het lokale portaal ownership nemen en mee het portaal **onderhouden**.

Een Open Data community kan gevoed worden door **discussiefora** op het Open Data portaal te voorzien, maar kan ook de vorm aannemen van een **Data Board** waarin diverse stakeholders op lokaal/regionaal niveau periodiek samenzitten en samenwerkingen aangaan rond diverse data topics. Dergelijk Data Board kan dan fungeren als klankbordgroep, waarin nieuwe ideeën afgetoetst kunnen worden of gerichte feedback kan bekomen worden.

7. STIMULEREN VAN HET GEBRUIK | Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data (1/2)

7.1 **Stap 16:** Lokale besturen dienen als fast tracker verder **in te zetten op het showcasen van datasets**. In dit kader wordt aanbevolen aan steden en gemeenten om een **datacatalogus** uit te werken die een exhaustief overzicht biedt van alle data die de stad of gemeente bezit (al dan niet reeds gepubliceerd en al dan niet van hoog kwaliteitsniveau), inclusief een roadmap die een timing weergeeft van de publicatie van toekomstige datasets.

7. STIMULEREN VAN HET GEBRUIK | Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data (2/2)

7.2 **Stap 17:** Verder kunnen lokale besturen **het lokale ecosysteem engageren** door de organisatie van **data events**. Data events kunnen in diverse vormen plaatsvinden, maar beogen steeds inzicht te geven aan de hergebruiker omtrent welke datasets er vanuit lokale besturen beschikbaar zijn om mee aan de slag te gaan. Data events kunnen **ruimere events** omvatten, waarbij bijvoorbeeld Vlaamse actoren rond cultuurdata uitleg komen geven op een event, maar kunnen ook een gerichte thematische insteek kennen zoals **Data Dives of hackatons**. Het concept van Data Dives is een manier voor steden of gemeenten om beschikbare datasets te showcasen, door specifieke datasets en topics toe te lichten en te contextualiseren. Daarnaast kunnen hackatons georganiseerd worden met oog op idee generatie en innovatie vanuit Open Data.

7.3 **Stap 18:** Daarnaast kunnen fast trackers verder inzetten op het verhogen van de vindbaarheid van Open Datasets. Concreet kunnen ze de zoekfunctie en filtermogelijkheden op hun Open Data portaal via een **elastic search** uitbreiden, om ervoor te zorgen dat de zoekresultaten steeds beter aansluiten op de vraag van de hergebruiker. Belangrijk hierbij is dat datasets voldoende **labels** worden toegekend, of van **redactionele inhoud** worden voorzien, die hun inhoud weerspiegelen in het zoekproces. In het portaal kan eventueel bekeken worden om eveneens een **thematische clustering** aan de datasets toe te kennen.

8. ADOPTIE- EN PUBLICATIEKOST | Verlagen van de adoptie- en publicatiekost van Open Data (1/2)

8.1 Op dit maturiteitsniveau moet er verder ingezet worden op het **verlagen** van de **adoptie-** en **publicatiekost** van Open Data. Volgende aanbevelingen worden aanbevolen voor lokale besturen die als 'fast tracker' gelden.

8.2 **Stap 19:** Fast trackers dienen in te zetten op **duidelijke communicatie** van de beschikbare Open Datasets naar werknemers toe, wat ertoe zal leiden dat er intern minder vragen circuleren om bepaalde data op te vragen. Dit resulteert in tijdsinstaan, maar vermijdt verder ook dat er verschillende parallelle datasets circuleren met gelijkaardige (onvolledige) informatie. Daarnaast vervult Open Data zoals eerder aangegeven een belangrijke functie in de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid. Investerings in Open Data dienen dan ook hand in hand te gaan met investeringen of initiatieven rond de bewustwording van Open Data.¹

8. ADOPTIE- EN PUBLICATIEKOST | Verlagen van de adoptie- en publicatiekost van Open Data (1/2)

8.3 **Stap 20:** Er zijn reeds veel initiatieven rond Open Data opgestart in Vlaanderen. Het opzetten van **samenwerkingsverbanden** is dan ook een belangrijke bron voor lokale besturen om kosten te besparen. Hierbij kan gedacht worden aan het gemeenschappelijk aankopen van bepaalde oplossingen. Daarnaast kan (beter) inzicht in de reeds ontwikkelde oplossingen van Vlaanderen die aan lokale besturen ter beschikking gesteld worden, hen verder op weg helpen.¹

8.4 **Stap 21:** Lokale besturen moeten ook aandacht besteden aan het **matchen van de updatefrequentie en precisie** van Open Data **met het beoogd gebruik**. Bijvoorbeeld een dataset met temperatuurmetingen is voldoende gedetailleerd wanneer afgerond op graden Celsius voor klimaatberekeningen te maken, maar noodzaakt een precisie van een duizendste van een graad voor de berekening van chemische reacties.²

8.5 **Stap 22: Datavindplaats** (centraliseren van Open Data) en het op te richten **Datapedia** (verwijzen naar relevante Open Data per beleidsdoelstelling) zetten belangrijke stappen om de vindbaarheid en schaalgrootte van Open Data te verbeteren. Lokale besturen kunnen deze platformen promoten om hun bekendheid bij hergebruikers te maximaliseren.

9. HOMOGENISEREN & STANDAARDISEREN | Homogeniseren en standaardiseren van het aanbod van Open Data

9.1 **Stap 23:** Lokale besturen kunnen inzetten op het hanteren van de **DCAT-AP standaard** voor metadata. Het DCAT-AP Vlaanderen applicatieprofiel is erkend als Vlaamse (OSLO) standaard en bevordert de uitwisseling van beschrijvingen van Open Datasets tussen Open Data platformen¹, draagt bij aan de vindbaarheid van Open Datasets op portalen en faciliteert het gebruik van metadata vanuit meerdere catalogi (bv. voor ontwikkeling van applicaties). Lokale besturen kunnen gebruikmaken van een DCAT-AP Vlaanderen applicatieprofiel en bijhorende validator voor het afoetsen van de kwaliteit van metadata.

10. INVOEREN VAN EEN KWALITEITSLABEL | Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data

10.1 **Stap 24:** Als laatste aanbeveling dienen lokale besturen die gezien worden als 'fast tracker', de **kwaliteitseisen** die vanuit Vlaanderen worden opgelegd voor high-value datasets uit te breiden naar de **overige (lokale) datasets** die gepubliceerd worden. De efforts voor kwaliteit kunnen door middel van de business case analyses gefocust worden op de datasets die het meeste waarde toevoegen aan de lokale context. Verder dienen lokale besturen in te zetten op het publiceren van high-value datasets als **Linked Open Data**.

¹ Bron: Open Data beleid, Smart Flanders.

² Bron: Open Data en Metadata Quality.

Richtlijnen per maturiteitsniveau | Trend setter

Trend setter

STRATEGISCH KADER

- **Evalueer** en **bouw** het lokaal Open Data beleid verder **uit**

ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

- Definieer de nodige rollen i.f.v. de interactie van het **lokaal bestuur** en haar **ecosysteem**
→ Vuurtorenmodel

BUSINESS CASE

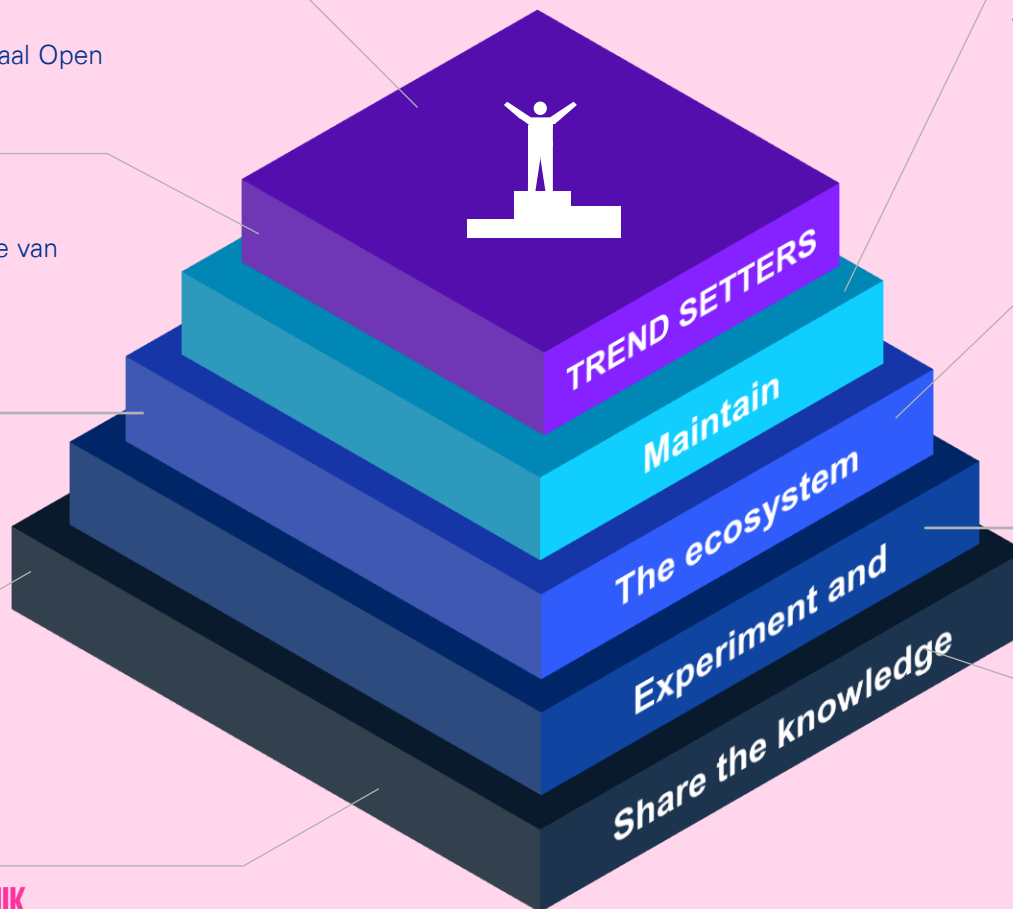
- Breng de **effectieve impact** in kaart o.b.v. een **nulmeting**

HOMOGENISEREN & STANDAARDISEREN

- Pas de **meest gebruikte standaarden** die gebruikelijk zijn binnen het domein van de high-value dataset toe

STIMULEREN VAN HET GEBRUIK

- Promoten van **succesverhalen** via **eigen use cases** van hergebruikers

VERBINDEN VAN VRAAG & AANBOD

- Bekom afstemming met de **onderzoekswereld** o.v.v. Open Data
- Meet de mate van **hergebruik** van Open Datasets, kaderend binnen een feedbackloop
- Vind aansluiting bij **bovenlokale data spaces**

ADOPTIE- EN PUBLICATIEKOST

- Vind aansluiting bij **bovenlokale data spaces** (a)*
- Zet in op **API's** (a)*
- Zet in op **Citizen Science** en de betrokkenheid van belanghebbenden (p)*

INVOEREN VAN EEN KWALITEITSLABEL

- Stel **SLA's** op om de kwaliteit en continuïteit van Open Data te garanderen

VUURTOREN

- Neem een rol op als **vuurtoren** naar minder mature steden & gemeenten
 - Bieden van ondersteuning & advies
 - Voorzien in capaciteitsopbouw
 - Voorzien in gemeenschappelijke infrastructuur
 - Promoten van succesverhalen

*A = adoptiekost
*P = publicatiekost

Inleiding

Voor lokale besturen die als **'trend setters'** worden beschouwd binnen Vlaanderen en een leidende rol spelen in het Open Data verhaal, wordt een finale reeks van aanbevelingen gedaan om hun impact op Open Data maximaal te bestendigen. Alle voorgaande aanbevelingen die werden uitgeschreven voor de maturiteitsniveaus 'beginner', 'follower' en 'fast tracker' gelden hier ook.

Concreet worden deze lokale besturen geacht een rol op te nemen als **'vuurtoren'** om zo minder mature steden en gemeenten in hun omgeving mee te laten surfen op hun realisaties. Verder focussen de aanbevelingen ook op het **verder uitbouwen** van de Open Datawerking en de inbedding daarvan in het bredere ecosysteem. Daarnaast is het essentieel om het gevoerde Open Data beleid en de impact ervan te **monitoren**, te **evalueren** en indien nodig bij te sturen.

1. STRATEGISCH KADER | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (1/2)

1.1 De voortgang van het strategisch kader, het gevoerde Open Data beleid en de impact hiervan (onder andere het voldoen aan de Vlaamse richtlijnen, de toegevoegde waarde voor de (lokale) helix, ...) dienen **geëvalueerd** te worden. Daarnaast moet het strategisch kader blijvend aangepast worden aan de noden van het lokale ecosysteem zodat de lokale meerwaarde die door Open Data gerealiseerd wordt maximaal is.

1.2 **Stap 1**: Periodieke evaluaties zijn noodzakelijk om de voortgang van het strategisch kader op te volgen en bij te sturen waar nodig. De strategie dient **dynamisch** opgesteld te worden en verandering toe te laten om te (blijven) voldoen aan veranderende behoeften, technologische ontwikkelingen en nieuwe inzichten. Belangrijk hierbij is om voldoende inspraak en **feedback van belanghebbenden** mee te nemen, opnieuw in kader van gedragenheid van het kader. KPI's dienen gehanteerd te worden om lokale doelstellingen op te volgen, inspanningen bij te sturen en continue verbetering na te streven.

1.3 **Stap 2**: Verder dienen periodieke evaluaties uitgevoerd te worden om te bepalen waar de stad of gemeente **lokale meerwaarde** kan realiseren vanuit de publicatie van **prioritaire datasets**. Concrete use cases dienen geïdentificeerd te worden waarin Open Data een **tastbare impact** kan hebben ten aanzien van lokale stakeholders, waarop het beleid aangepast dient te worden. Het Open Data aanbod dient vervolgens uitgebreid te worden om een aanvullende

1. STRATEGISCH KADER | Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data (2/2)

bijdrage te leveren aan lokale prioritaire topics, zoals bv. toeristische informatie, of aan relevante domeinen die de lokale gemeenschap ten goede komen, met een focus op laaghangend fruit en haalbare projecten.

1.4 **Stap 3:** Ad-hoc aanvragen die op het Open Data portaal worden ingediend in functie van de publicatie van nieuwe Open Data dienen geëvalueerd te worden aan de hand van **business cases**, waarbij onderzocht wordt hoe het publiceren van specifieke datasets kan bijdragen aan maatschappelijke en economische voordelen. Op periodieke basis kan bekeken worden om dergelijke aanvragen binnen de bestaande organen op **bovenlokaal niveau** af te stemmen, om (veel voorkomende) lokale vragen van hergebruikers te consolideren en waar nodig mee te nemen in het strategisch kader.

1.5 **Stap 4:** Ten slotte dient structureel geïnvesteerd te worden in de kwaliteit van **prioritaire datasets** opdat hergebruikers eenvoudig met deze datasets aan de slag kunnen gaan.

2. ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN | Uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

2.1 **Stap 5:** Lokale besturen die zich als 'trend setter' willen profileren, kunnen een voortrekkersrol opnemen en als 'vuurtoren' fungeren voor **minder mature steden en gemeenten** in hun omgeving. Deze rol omvat het delen van **best practices**, het bieden van **begeleiding** en het stimuleren van Open Data **initiatieven** in naburige gemeenten. Daarnaast kunnen ze hun eigen lokale data portaal ter beschikking stellen voor data van de nabijegelegen steden en gemeenten, zodat deze laatsten niet in een eigen portaal dienen te voorzien. Essentieel hierbij is dat de nodige **financiering** vanuit Vlaanderen richting de 'vuurtorens' voorzien wordt om deze voortrekkersrol te ondersteunen.

3. BUSINESS CASE | Investerings in datasets business case driven maken

3.1 **Stap 6:** Om inzicht te krijgen in de daadwerkelijke impact van het Open Data beleid en/of publicatie van datasets, kunnen lokale besturen een **nulmeting** uitvoeren van de initiële tijdsinvestering/kost/efficiëntie/... van een proces of activiteit, om in tweede instantie de '**winsten**' in kaart te brengen die worden gerealiseerd vanuit het Open Data beleid en/of publicatie van datasets (bv. tijdsinsten, een lagere personeelsinzet, kostenbesparingen, de ontwikkeling van nieuwe applicaties, etc.). Deze winsten kunnen in kaart gebracht worden door bijvoorbeeld een korte bevraging op te zetten bij **(externe) stakeholders**.¹

4. VUURTOREN | Opnemen van rol als 'vuurtoren' (1/2)

4.1 Verder bouwend op stap 5: 'Trend setters' kunnen een rol als vuurtoren opnemen voor **kleinere lokale besturen**, die vaak minder capaciteit voorhanden hebben of een nog lagere (data)maturiteit kennen, en ook hen meenemen in het Open Data verhaal en ondersteunen in het **verzamelen** en **publiceren** van **Open Datasets**. Naast het ondersteunen van kleinere lokale besturen, kunnen vuurtorens eveneens een belangrijke rol spelen in het aankaarten van **beleidsuitdagingen** (die zijn immers vaak stadsoverschrijdend) of het aangaan van **samenwerkingsverbanden** binnen de **lokale helix** (bv. hoger onderwijsinstellingen kijken over stadsgrenzen heen, maar ook oplossingen voor bedrijven overstijgen doorgaans de stadsgrenzen).

4.2 Een wezenlijke voorwaarde opdat trend setters deze rol kunnen waarnemen, is dat ze de nodige **ondersteuning, financiering en stimulansen** vanuit de Vlaamse Overheid ontvangen. Zo kan Vlaanderen bijvoorbeeld opleidingen, ondersteunende profielen of financiering voor het opstarten van nieuwe trajecten ter beschikking stellen, maar speelt Vlaanderen ook een belangrijke rol in het oprichten/verderzetten van initiatieven zoals het kennisnetwerk Open Data.

4.3 **Stap 7**: Vuurtorens dienen in te staan voor het aanbieden van **technische oplossingen, ondersteuning en advies** zodat het voor medewerkers van omliggende steden of gemeenten eenvoudiger is om Open Data te publiceren (zo bestaat er - gelinkt aan Lokale Besluiten als geLinkte Open Data - een editor voor lokale besluiten, die tijdens verslaggevingen op de achtergrond automatisch Linked Open Data aanmaakt).¹ Verder kan er **juridische en/of financiële ondersteuning** geboden worden bij het publiceren van data door kleinere lokale besturen. Wat betreft juridische ondersteuning kunnen door vuurtorens opleidingen of informatie verschaft worden omtrent licenties die het hergebruik van Open Data vastleggen of omtrent de vereisten en mogelijkheden voor het anonimiseren van Open Datasets. Om dergelijke ondersteuning te ontvangen kunnen steden en gemeenten ook partnerships met hogescholen en universiteiten in overweging nemen, en **data interns of stagiairs** binnen relevante opleidingen voor een beperkte periode werkzaam stellen binnen hun stad of gemeente. Tot slot is er ook een belangrijke rol weggelegd voor **VVSG en Vlaanderen** om vuurtorens te motiveren en richtlijnen te geven in verband met de in te vullen rol en de verwachte ondersteuning voor kleinere lokale besturen.

4.4 **Stap 8**: Trend setters kunnen daarnaast **opleiding aanbieden** omtrent het beschikbaar stellen van Open Data, en het delen van goede praktijken (bv. toepassing van de DCAT-AP standaard als metadateringsstandaard opdat gepubliceerde datasets vindbaar zijn op andere portalen zoals de Datavindplaats). Daarnaast kan opleiding voor het effectieve gebruik van Open Data waardevol zijn, gezien lokale besturen vaak zelf als hergebruiker van Open Data optreden. Opleiding kan plaatsvinden via individuele ondersteuning of training op maat voor lokale besturen, organisatie van workshops of andere evenementen, etc.

4. VUURTOREN | Opnemen van rol als 'vuurtoren' (2/2)

4.5 **Stap 9:** Kleinere lokale besturen kunnen ervoor kiezen om een Open Data pagina op hun website aan te maken, in plaats van een eigen Open Data portaal op te richten. Door gestructureerde en gestandaardiseerde metadata te voorzien, kunnen datasets vanuit kleinere lokale besturen vindbaar zijn op **bestaande dataportalen** (zoals bv. dataportalen van steden, maar ook overkoepelende Open Data portalen zoals op Vlaams, federaal of Europees niveau).¹ Op deze manier kunnen trend setters kleinere gemeenten ontzorgen van een eigen lokaal Open Data portaal op te zetten, maar kunnen minder mature lokale besturen toch voorzien in het publiekelijk beschikbaar maken van (verplichte) Open Datasets.

4.6 **Stap 10:** Succesverhalen kunnen gepromoot worden door het uitdragen van **praktische use cases en toepassingen** naar andere lokale besturen ter inspiratie om de mogelijkheden en relevantie van Open Data te duiden. Het delen van succesverhalen is echter **geen eenrichtingsverkeer**, ook kleinere steden en gemeenten kunnen inspirerende voorbeeldcases delen met centrumsteden, die op hun beurt deze kunnen publiceren op hun Open Data portaal.

5. VERBINDEN VAN VRAAG & AANBOD | Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem (1/2)

5.1 Naast het betrekken van hergebruikers uit het lokale ecosysteem, dienen lokale besturen die op het maturiteitsniveau van 'trend setter' willen inzetten bijkomende activiteiten te ondernemen om het algemene maturiteitsniveau van de organisatie betreffende Open Data te verhogen.

5.2 **Stap 11:** Lokale besturen kunnen extra meerwaarde creëren door af te stemmen met de **onderzoekswereld** op vlak van Open Data. De open science en Open Data wereld werken momenteel erg parallel en vertonen weinig raakvlakken. Trend setters worden aanbevolen om de **onderzoeksagenda's** van hogescholen, universiteiten en vakgroepen in kaart te brengen en na te gaan waar mogelijke samenwerkingsverbanden op projectbasis zijn vruchten kan afwerpen. In aanvulling hierop, kunnen mogelijkheden voor het **connecteren van onderzoeksportalen** en (lokale) Open Data portalen onderzocht worden. Hiervoor is een uiterst belangrijke rol weggelegd voor gestandaardiseerde en gestructureerde metadata, om dergelijke koppeling mogelijk te maken.

5.3 **Stap 12:** Het meten van de mate van hergebruik kan zeer waardevolle feedback opleveren omtrent de **relevantie en waarde van datasets** voor de hergebruiker. Diverse methodes kunnen gebruikt worden om hergebruik van Open Data te meten. Het ontwikkelen van een **eigen methodiek** - die past binnen de interne werking van het lokaal bestuur - kan steden en gemeenten helpen om hergebruik van gepubliceerde Open Datasets structureel in kaart te

¹ Bron: Open Data beleid, Smart Flanders.

5. VERBINDEN VAN VRAAG & AANBOD | Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem (2/2)

brenge, met een specifieke focus op het hergebruik van prioritaire datasets:

- Hergebruik op basis van **webanalyses**: inzetten van analytische tools (zoals Google Analytics, Matomo, ...), uitvoeren van webanalyses van het 'verkeer' op lokale dataportalen en logbestanden, statistieken visualiseren via dashboards, ...
- Hergebruik op basis van **toepassingen**: opmaken van een catalogus van toepassingen en/of applicaties die gebruik maken van Open Data, opvolgen van ontwikkelde (re)use cases op bepaalde datasets, ...
- Hergebruik op basis van **expliciete feedback** van gebruikers: uitvoeren van enquêtes, interviews en workshops met de hergebruiker, capteren van feedback via contact- en suggestieformulieren, organiseren van ad hoc events rond een specifiek thema (webinars, hackatons, ...), opzetten van structurele feedback sessies en samenwerkingsverbanden met belanghebbenden (bv. met onderzoeksinstellingen of ondernemingen), ...¹

5.4 **Stap 13**: Trend setters dienen verder aansluiting te vinden bij **bovenlokale data spaces**. Open Data portalen zijn vaak unilateraal van aard, waarop overheden data ter beschikking stellen aan het publiek. Bij data spaces daarentegen staat de **ecosysteem aanpak** centraal, waarbij niet enkel de leverancier van data deelneemt, maar ook deelname plaatsvindt door de hergebruiker. Door als lokale overheid aansluiting te vinden bij bovenlokale data spaces kunnen hergebruikers Open Data op een **grotere schaal** raadplegen en Open Data combineren met **private data** om tot nieuwe toepassingen en innovaties te komen, en zo meer **complexe use cases** realiseren in interactieve modus. In Europa is **GAIA-X** een belangrijke voorloper in het dataspace verhaal, terwijl in Vlaanderen een belangrijke rol is weggelegd voor **Athumi** en de **Vlaamse Smart Data Space**.

6. STIMULEREN VAN HET GEBRUIK | Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data

6.1 **Stap 14**: Voor wat betreft het promoten van succesverhalen, kunnen steden en gemeenten ook een oproep doen naar voorbeelden van **eigen use cases** van hergebruikers, gekoppeld aan de dataset(s) waarop deze gebaseerd zijn. Concreet kunnen lokale besturen bijvoorbeeld een oproep op hun website lanceren rond use cases van hergebruikers gelinkt aan Open Data, eventueel gekoppeld met een bepaalde prijs die ze kunnen winnen door deel te nemen (bv. winnen van tickets voor een lokaal event).

7. ADOPTIE- EN PUBLICATIEKOST | Verlagen van de adoptie- en publicatiekost van Open Data

7.1 Ook 'trend setters' moeten blijvend inzetten op het verlagen van de **adoptie- en publicatiekosten** zodat hergebruikers eenvoudiger met (meer) Open Data aan de slag kunnen en dat publicerende entiteiten efficiënter (meer) Open Data kunnen publiceren.

7.2 **Stap 15:** Trend setters dienen aansluiting te vinden bij bovenlokale **data spaces** (zie 'beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem'). Dit kan onder meer gefaciliteerd worden door meer Open Data aan te bieden als **Linked Open Data**.

7.3 **Stap 16:** Lokale besturen moeten sterk inzetten op **API's**. Via API's die aangesproken kunnen worden om data te bevragen, kunnen hergebruikers veel efficiënter data verzamelen (veeleer dan op een data portaal datasets te downloaden), en waardoor ze steeds met de meest recente data kunnen werken.

7.4 **Stap 17:** Verder dienen trend setters in te zetten op **Citizen Science** en de betrokkenheid van overige belanghebbenden. In Citizen Science projecten spelen burgers een belangrijke rol in het verzamelen van data (bv. voor tellingen of sensormetingen), in de metadatering van data, Lokale besturen kunnen deze data opvragen en gebruiken in kader van te maken beleidsbeslissingen en kunnen deze gegevens ontsluiten als Open Data.¹

8. HOMOGENISEREN & STANDAARDISEREN | Homogeniseren en standaardiseren van het aanbod van Open Data

8.1 **Stap 18:** Voor datasets binnen specifieke domeinen kan het interessant zijn standaarden te hanteren standaarden die binnen dit domein vooropgesteld worden om data te beschrijven en publiceren. Wanneer geen standaard beschikbaar is, dient de publicerende organisatie lokale vocabulaires te definiëren volgens best practice richtlijnen.²

9. INVOEREN VAN EEN KWALITEITSLABEL | Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data

9.1 **Stap 19:** Ten slotte is het **opstellen van SLA's** erg belangrijk om de **kwaliteit en continuïteit** van Open Data te garanderen, en ze SLA's essentieel voor producten en diensten die berusten op Open Data. Enerzijds dienen **SLA's met private partijen** onderhandeld te worden (bv. parkeergarages in de stad) en anderzijds kunnen steden en gemeenten **intern SLA's** vooropstellen om als een betrouwbare speler voor de markt te kunnen optreden. Hierbij dient steeds gewaarborgd te worden dat er duidelijk richtlijnen omtrent de **rechten van hergebruik** in de SLA worden opgenomen.

¹ Bron: Open Data beleid, Smart Flanders.

² Bron: Open Data & Metadata Quality.

Overzicht draaiboek | Aanbevelingen naargelang maturiteit

Uitwerken van een lange termijn strategisch kader voor Open Data

Breng de huidige situatie van de eigen Open Datawerking in kaart Ontwikkel een lokale Open Data strategie binnen de ruimere datawerking van het lokaal bestuur o.b.v. bovenlokale richtlijnen	Voer en draag de lokale strategie breed uit: → Formuleer doelstellingen & visie → Creëer stappenplan → Stem interne werking af op de strategie → Installeer een lokale governance	Sta in voor de verdere ontwikkeling van de lokale Open Data strategie o.b.v. het lokale ecosysteem Voer en draag de lokale strategie breed uit: → Communiceer de lokale strategie → Faciliteer verdere samenwerking	Evalueer en bouw het lokaal Open Data beleid verder uit

Uitwerken van een kader met een heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden

Definieer de nodige rollen als aanbieder van high-value datasets → Data-eigenaar	Definieer de nodige rollen binnen de werking van het lokaal bestuur → Data stewards → Datawerkgroep → Data governance board	Definieer de nodige rollen i.f.v. de interactie van het lokaal bestuur en haar ecosysteem → Data Officer → Data Board	Definieer de nodige rollen i.f.v. de interactie van het lokaal bestuur en haar ecosysteem → Vuurtorenmodel

Structureel beschikbaar maken van budget voor het aanbieden van prioritaire datasets

Maak structureel budget beschikbaar voor het aanbieden van high-value datasets	Ontwikkel een data publicatie plan of roadmap, incl. een bijhorende prioritering en publicatiedatum en wie de data owner is van de dataset	Maak een datacatalogus op die een overzicht biedt van datasets die reeds werden (of in de toekomst worden) gecreëerd vanuit diverse diensten	

Beginners

Followers

Fast Trackers

Trend Setters

Overzicht draaiboek | Aanbevelingen naargelang maturiteit

Overzicht draaiboek | Aanbevelingen naargelang maturiteit

Beter verbinden van vraag & aanbod in het ecosysteem

- Bepaal de **potentiële meerwaarde** van Open Data i.f.v. **beleidsuitdagingen** en concrete **use cases** voor de lokale helix
- Capteer **feedback** en treed in rechtstreekse **interactie** met hergebruikers
- Bouw een **Open Data community** uit
- Bekom afstemming met de **onderzoekswereld** o.v.v. Open Data
- Meet de mate van **hergebruik** van Open Datasets, kaderend binnen een feedbackloop
- Vind aansluiting bij **bovenlokale data spaces**

Stimuleren van het gebruik en innovatie vanuit Open Data

- Zet in om de **vindbaarheid** van Open Datasets te verhogen
 - Koppeling Datavindplaats en Datapedia via gestandaardiseerde metadata
- Zet in op **succesverhalen** en showcases van datasets
- Voorzie in **kwalitatieve documentatie** om eenvoudig hergebruik toe te laten
- Zet in om de **vindbaarheid** van Open Datasets te verhogen
 - Elastic search
- Zet in op **succesverhalen** en showcases van datasets
 - Publicatie van datacatalogus
 - Aanwezigheid op events
- Engageer het ecosysteem door de organisatie van **data events**
- Zet in op **succesverhalen** en showcases van datasets
 - Oproep naar eigen use cases van het ecosysteem

Beginners

Followers

Fast Trackers

TrendSetters

Overzicht draaiboek | Aanbevelingen naargelang maturiteit

Verlagen van de adoptie- en publicatiekost van Open Data			
	• Investeer in het kwaliteitsvol ter beschikking stellen van Open Data (voor <i>high-value datasets</i>) (a)* • Voorzie in gestandaardiseerde en kwalitatieve metadatering (voor <i>high-value datasets</i>) (a)*	• Promoot Datavindplaats en Datapedia (a)* • Publiceer Open Datasets met een beleidsdoelstelling voor ogen (p)* • Zet samenwerking op waar mogelijk, en vindt het warm water niet opnieuw uit (p)* • Match de updatefrequentie en granulariteit van Open Data met beoogd gebruik (p)*	• Vind aansluiting bij bovenlokale data spaces (a)* • Zet in op API's (a)* • Zet in op Citizen Science en de betrokkenheid van belanghebbenden (p)*
Homogeniseren en standaardiseren van het aanbod van Open Data			
• Neem clausules rond Open Data op in bestekken	• Ken verantwoordelijkheden toe voor het publiceren en onderhouden van Open Data	• Hanteer de DCAT-AP standaard voor metadata	• Pas de meest gebruikte standaarden die gebruikelijk zijn binnen het domein van de high-value dataset toe
Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data			
	• Streef de kwaliteitseisen die door Vlaanderen worden opgelegd zoveel mogelijk na voor de publicatie van high-value datasets	• Tracht de kwaliteitseisen die door Vlaanderen worden opgelegd uit te breiden naar overige (lokale) datasets die gepubliceerd worden	• Stel SLA's op om de kwaliteit en continuïteit van Open Data te garanderen
Beginners Followers Fast Trackers Trend Setters			

*A = adoptiekost
*P = publicatiekost

Overzicht draaiboek | Inspanningen naargelang maturiteit

Aanbeveling	Beginners	Followers	Fast Trackers	Trend Setters
Uitwerken lange termijn strategisch kader voor Open Data	Lage werklast	Middel werklast	Hoge werklast	Hoge werklast
Uitwerken transparant en gedragen governance-model met heldere verdeling van rollen & verantwoordelijkheden	Lage werklast	Middel werklast	Hoge werklast	Hoge werklast
Beschikbaar maken structureel budget voor aanbieden prioritaire datasets	Lage werklast	Middel werklast	Hoge werklast	Hoge werklast
Investerings in datasets business case driven maken			Lage werklast	Middel werklast
Verankeren data(management)beleid i.f.v. interne kennisopbouw	Lage werklast	Middel werklast	Hoge werklast	Hoge werklast
Vraag & aanbod in het ecosysteem meer en beter verbinden			Lage werklast	Middel werklast
Stimuleren gebruik en innovatie van Open Data		Lage werklast	Middel werklast	Middel werklast
Verlagen van de adoptie- en publicatiekost		Lage werklast	Middel werklast	Hoge werklast
Homogeniseren en standaardiseren van het aanbod van Open Data	Lage werklast	Middel werklast	Middel werklast	Hoge werklast
Invoeren van een kwaliteitslabel en kwaliteitscriteria voor Open Data		Lage werklast	Middel werklast	Hoge werklast
Opnemen rol als 'vuurtoren' vanuit centrumsteden				Middel werklast

Conclusie | Lokale Open Data Economie

CONCLUSIE | Aanbevelingen lokale besturen (1/2)

De doorheen het draaiboek naar de lokale besturen gemaakte aanbevelingen zijn geformuleerd vanuit een **ideaalbeeld** om Open Data op Vlaams en lokaal niveau naar de **'next level'** te laten evolueren én als Vlaanderen voldoende voorbereid te zijn op aankomende evoluties vanop Europees niveau, zoals bv. de uitwerking van Data Spaces. De daadwerkelijke implementatie ervan zal echter afhankelijk zijn van de **maturiteit**, het **beoogde ambitieniveau** en de **organisatorische capaciteit** van lokale besturen betreffende Open Data.

In parallel met de aanbevelingen voor lokale besturen worden in het overkoepelende Open Data rapport eveneens **enkele belangrijke aanbevelingen naar Vlaanderen gemaakt**. De invulling door Vlaanderen hiervan vormt een belangrijke voorwaarde opdat Open Data vanuit de aanbevelingen door lokale overheden naar de 'next level' kan worden gebracht. Onder meer een **uniform bovenlokaal kader** vanuit Vlaanderen is essentieel om de investeringen bij steden en gemeenten maximaal te laten renderen, net zoals dat Vlaanderen **ondersteuning** en **ontzorging** dient te bieden ten aanzien van de lokale besturen inzake de concrete invulling van dit strategisch kader, gegeven de baten van Open Data zich vaak op bovenlokaal niveau situeren of slechts later in de tijd gerealiseerd kunnen worden en gegeven de beperkte resources die lokale besturen ter beschikking hebben.

Lokale besturen zullen in de toekomst minimaal moeten inzetten op de publicatie van de **high-value datasets** die door Europa worden opgelegd via de Open Data Directive, waarbij Vlaanderen de concrete vertaalslag hiervan dient te maken naar het lokale niveau. Enkel vanuit een gezamenlijke inspanning kunnen deze datasets hoogwaardig gerealiseerd worden en volledige, gebiedsdekkende, kwalitatieve en gestandaardiseerde data gaan vormen, die meerwaarde bieden voor de markt en het ruimere ecosysteem. De eerste twee maturiteitsniveaus binnen dit draaiboek, 'beginner' en 'follower', zijn er dan ook op gericht om primair te voldoen aan dit wettelijke minimum, onder meer door de eigen **interne data huishouding** goed in te richten zodat de high-value datasets eenvoudig gepubliceerd kunnen worden.

Terwijl het draaiboek voor Open Data naar lokale besturen aanvankelijk gericht is op het voldoen aan wettelijke vereisten en het publiceren van high-value datasets, worden er bij hogere maturiteitsniveaus andere accenten en prioriteiten gelegd. Een essentiële stap daarbij is het waarborgen van **kwaliteit** en **standaardisatie**, niet alleen voor high-value datasets maar ook voor andere Open Data. Hierbij is het van cruciaal belang dat Vlaanderen **uniforme en duidelijke richtlijnen** oplegt die in lijn liggen met marktstandaarden. Dit zal ervoor zorgen dat de beschikbare data maximaal interoperabel, betrouwbaar en bruikbaar is voor diverse toepassingen.

Conclusie | Lokale Open Data Economie

CONCLUSIE | Aanbevelingen lokale besturen (2/2)

Daarnaast wordt er progressief meer nadruk gelegd op de **interactie** vanuit de stad/gemeente met haar ecosysteem. Het is daarbij belangrijk om binnen de lokale helix meerwaarde te genereren door het identificeren en definiëren van lokale prioritaire datasets. Door samen te werken met belanghebbenden binnen de gemeenschap kan de relevantie en impact van Open Data initiatieven worden vergroot.

Finaal zou dit moeten resulteren in een **omvattend ecosysteem** rond Open Data waarbij **samengewerkt** wordt op verschillende niveaus, met **Vlaanderen** als richtinggevende en ondersteunende partner, maar waarbij op een lager niveau ook centrumsteden een trekkende en adviserende rol kunnen opnemen richting de kleinere omliggende lokale besturen (**vuurtorenmodel**), en waarbij vanuit de **regiowerking** uitdagingen gezamenlijk kunnen worden aangepakt. Dit zal voorkomen dat het wiel steeds opnieuw moet worden heruitgevonden en zal kleinere lokale besturen in staat stellen om verder te bouwen op de inzichten, successen en realisaties van anderen. Door samen te werken en kennis te delen, kunnen lokale besturen efficiënter opereren en sneller vooruitgang boeken op het gebied van Open Data.

Voorliggend draaiboek tracht lokale besturen te **motiveren en te inspireren** om hands-on met Open Data aan de slag te gaan en Open Data een structurele plek te geven in de ruimere datawerking van het lokaal bestuur. Gegeven het **digitale tijdperk** waarin we ons bevinden en de razendsnelle technologische evolutie die daarmee gepaard gaat, zal Open Data in de toekomst een uiterst belangrijke gegevensbron blijven en een belangrijke rol vertolken als bouwsteen voor **beleidsontwikkelingen, innovatie en maatschappelijke uitdagingen**.

kpmg.com/socialmedia

De in dit document opgenomen informatie is van algemene aard en heeft niet tot doel de specifieke omstandigheden van een bepaalde persoon of entiteit te behandelen. Wij streven ernaar juiste en tijdige informatie te verstrekken. Wij kunnen echter geen garantie geven dat dergelijke informatie op de datum waarop zij wordt ontvangen nog juist is of in de toekomst correct zal blijven. Daarom adviseren wij u geen beslissingen te nemen op grond van deze informatie tenzij na het inwinnen van advies van deskundigen na een grondig onderzoek van de desbetreffende situatie.

De naam KPMG en het logo zijn handelsmerken die onder licentie worden gebruikt door de onafhankelijke leden van de wereldwijde KPMG-organisatie.

© 2024 KPMG Advisory, is een Belgische BV/SRL en lid van de KPMG wereldwijde organisatie van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een "private English company limited by guarantee". Alle rechten voorbehouden.

Document Classification: KPMG Public